

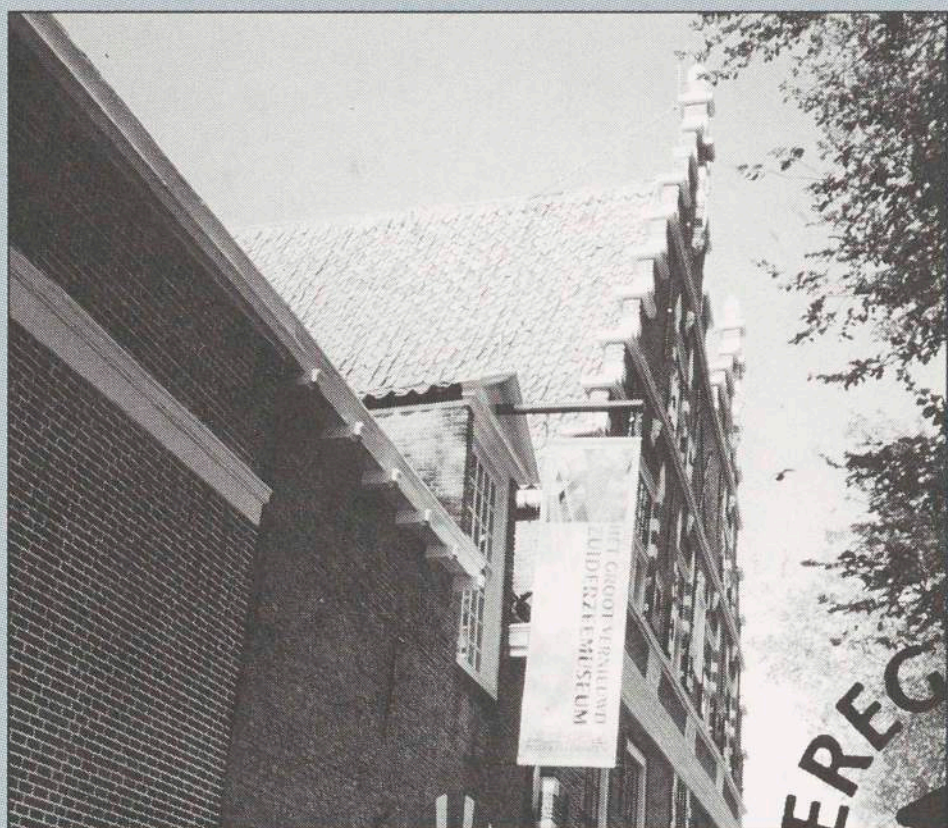
inclusief provinciale bijlage

museum

nummer 10, november 1998

PEIL

COLLEGIAAL INFORMATIEBLAD VOOR MUSEA

GEREGISTREERD
MUSEUM

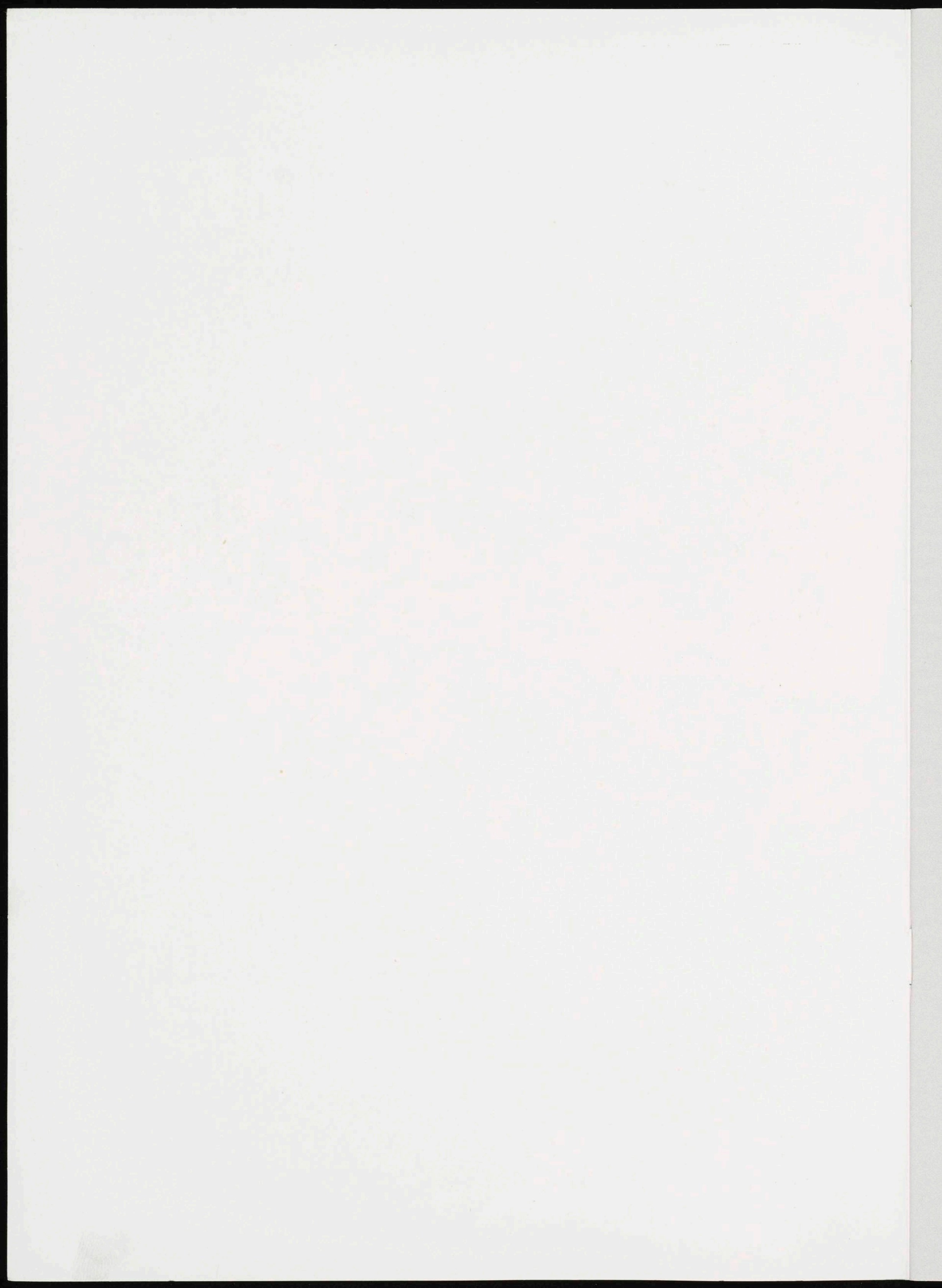

HET MUSEUMREGISTER

DE PRIJS VAN MUZIEK IN HET MUSEUM

CULTUUR EN SCHOOL

GEAUTOMATISEERDE COLLECTIEREGISTRATIE

Inhoud

Voorwoord	1
De zin en (on)zin van museumregistratie	2
De prijs van muziek in het museum	6
Cultuur en School	8
Geautomatiseerde collectie- registratie na Q&A en MSDOS	11
Musea en vennootschapsbelasting	13
Netwerk Collectie Nederland (NCN): een nieuwe (door)start	16
Tips en berichten	17
■ Academisch erfgoed	
■ Stabien	
LCM-info	18
■ Kruipende insecten in het museum	
■ Syllabus Registratie en documentatie	
Boeken en tijdschriften	19
■ Handreiking bij het maken van een collectieplan	
■ Monumenten onderhouden	
■ Goed bekeken	
Register Museumpeil 0-10 (1994-1998)	21

Colofon

Museumpeil is een gezamenlijke uitgave van de bureaus van de provinciaal museumconsulenten van Friesland, Groningen, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van de redactie

Redactie

Minette Albers, Hans de Haan, Dominique Hamerlijnck, Ellen Loozen, Jelmer Prins, Marianne de Rijke en Marjolein Spruijt

Eindredactie

Minette Albers en Hans de Haan

ISSN 1381-1088

Ontwerp & Vormgeving

De Vormers,
bureau voor grafische vormgeving, Utrecht

Drukkerij

Pascal, Utrecht

Redactie-adres

Stichting Ondersteuning Musea
Mariaplaats 23
3511 LK Utrecht
Telefoon: (030) 234 38 80
Fax: (030) 232 86 24

Nummer 10, november 1998

Foto omslag

Opgenomen in het Museumregister: de eerste vier Noord-Hollandse musea: (van linksboven naar rechtsonder) het Zuiderzeemuseum, het Singer Museum, het Pieter Vermeulen Museum en het Historisch Museum Zuid-Kennemerland.

De redactie

Voorwoord

Voor u ligt al weer het tiende nummer van Museumpeil. In dit jubileumnummer vindt u zoals gebruikelijk een bonte verzameling artikelen die betrekking hebben op de museumpraktijk. De redactie hoopt dat iedereen die werkzaam is in het museale veld iets van zijn of haar gading vindt.

Over de inhoud

In juni 1997 begon de invoering van het Museumregister in Nederland. De initiatiefnemers – het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) en de Nederlandse Museumvereniging (NMV) – zien museumregistratie als een waardevol instrument om de kwaliteit van musea zichtbaar te maken, te bewaken en te verbeteren. Inmiddels zijn de eerste musea in het Museumregister ingeschreven. Wim Scholten, provinciaal museumconsulent Zeeland, beschrijft wat museumregistratie inhoudt.

Museumpeil besteedt regelmatig aandacht aan auteursrecht en musea. Eerder verschenen artikelen over auteursrecht in algemene zin en over auteursrechten op foto's. Jelmer Prins bespreekt wat muziek in het museum kost en geeft tips voor kostenbesparing.

In de vorige nummers van Museumpeil is een impressie gegeven van educatieve projecten die met Cultuur en School-gelden worden uitgevoerd. Over de rol die deze projecten spelen in het onderwijs – de reden waarom en de manier waarop scholen deelnemen – is weinig bekend. De Federatie Stichtings Cultureel Erfgoed evalueerde vier projecten voor de bovenbouw van het basisonderwijs in Utrecht en Noord-Brabant.

Veel musea zijn in de veronderstelling dat zij op fiscaal gebied slechts rekening hoeven te houden met de loonbelasting en de omzetbelasting (BTW). De laatste jaren worden musea steeds vaker geconfronteerd

met de heffing van vennootschapsbelasting. B.L.F. Oudt en J.G. Hagenbeek, belastingadviseurs, maken u wegwijs in de wereld van winst, belastingplicht en vrijstellingen.

In het LCM-nieuws leest u meer over insectenvallen en de heruitgave van de syllabus Registratie en documentatie. Eind 1998 zal de Handreiking bij het maken van een collectieplan verschijnen. De brochure is bedoeld om musea te ondersteunen bij het schrijven van een collectieplan. Meer informatie over de inhoud van de brochure vindt u in de rubriek Boeken en tijdschriften.

Het eerste nummer van Museumpeil verscheen in 1994. In dit tiende nummer treft u een overzichtelijk register aan op de inhoud van de nummers die inmiddels zijn verschenen.

Ter informatie

Twee delen

Museumpeil verschijnt in twee delen. Het eerste algemene deel bevat artikelen en informatie die voor alle Nederlandse musea van belang zijn. Het tweede, losse deel is uitsluitend bestemd voor de eigen provincie.

Abonnement

Voor f 25,-- per jaar krijgt u tweemaal Museumpeil. Voor f 30,-- per jaar krijgt u tweemaal Museumpeil en een provinciale bijlage naar keuze. Opgave bij het bureau van de provinciaal museumconsulent in de betreffende provincie. Voor f 55,-- per jaar krijgt u Museumpeil inclusief alle zes provinciale bijlagen. Opgave bij het redactieadres in Utrecht.

Abonnementen lopen per kalenderjaar en dienen voor het einde van een jaar opgezegd te worden.

De zin (en onzin) van museumregistratie

De invoering van het Museumregister in Nederland begon in juni 1997 in de provincie Noord-Holland. De initiatiefnemers – het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) en de Nederlandse Museumvereniging (NMV) – zien museumregistratie als een waardevol instrument om de kwaliteit van musea zichtbaar te maken, te bewaken en te verbeteren. Wat betekent registratie voor musea en andere betrokkenen? Wat is museumregistratie en vooral: wat is het niet?

Niets nieuws onder de zon

Het stellen van normen is een typisch menselijk trekje. We bepalen nu eenmaal graag waar we ons in de samenleving, het bedrijf, de sportvereniging etcetera aan moeten houden. Normen scheppen inzicht en duidelijkheid en dat wordt, althans door de meeste mensen, zeer op prijs gesteld. De laatste jaren zijn het vooral beroepsgroepen, bedrijfstakken en belangenverenigingen die zich met het stellen van normen bezighouden. Er is een toenemende behoefte om, binnen de eigen club en met de direct betrokkenen, vast te stellen waar men voor staat of voor wil staan. De kenmerken van dit type normering: vrijwilligheid, collegiale toetsing en bewaking en verbetering van de eigen kwaliteit en het eigen functioneren.

Normering in deze zin is ook in de museumwereld niet onbekend. De Amerikaanse musea kennen sinds jaar en dag een vorm van geïnstitu-

tionaliseerde normering en, dichterbij huis, in Groot-Brittannië, is de eerste fase van een breed normeringsprogramma van de Museums & Galleries Commission, het Registration Scheme, enige tijd geleden succesvol afgesloten. In 1988 is men daar begonnen en zeven jaar later, na afsluiting van de eerste fase, waren 1700 musea geregistreerd. Het is dit Britse programma dat voor de Nederlandse museumregistratie als uitgangspunt en inspirerend voorbeeld heeft gediend.¹⁾

Gewoon beginnen

Met de invoering van de museumregistratie in Nederland, in de zomer van 1997, is een jarenlange periode van voorbereiding afgesloten. Dat die periode, ondanks het Britse voorbeeld, toch zo lang heeft geduurd, heeft vooral te maken met het scheppen van een voldoende draagvlak bij de musea, de museumondersteunende instellingen, de museumverenigingen en de betrokken overheden. Over de vele inhoudelijke, organisatorische en financiële aspecten van de zaak is grondig gesproken en nagedacht alvorens tot besluitvorming te komen. Het moet echter worden gezegd dat niet alles, en zeker niet in detail, in de voorbereiding kon worden geregeld of vastgelegd. De initiatiefnemers – het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM), het samenwerkingsplatform van de provinciale museumondersteunende instellingen en de Nederlandse Museumvereniging (NMV), de landelijke belangenvereniging van musea – hebben er uiteindelijk voor gekozen om gewoon te beginnen en, indien noodzakelijk, 'werkenderwijs' tot verdere bijstellingen te komen. Met deze bescheiden wissel op de toekomst werd voorkomen dat de museumregistratie in Nederland nooit van de grond zou komen. En dat zou jammer zijn, want een beter instrument om de kwaliteit

van de musea zichtbaar te maken en te verbeteren is moeilijk denkbaar.

Regels moeten er zijn, maar niet zonder meer

De regels die in het kader van de museumregistratie zijn opgesteld, zijn er voor de musea en niet andersom. Met deze intentie zijn ze gemaakt en zo dienen ze ook te functioneren. Dat geldt in gelijke mate ook voor de basiseisen, het vragenformulier en de procedure. Als dat niet zo is, dan is er alle grond voor bijstelling. LCM en NMV zijn van mening dat de regels het voor ieder serieus museum, ongeacht de grootte, mogelijk moeten maken om aan de museumregistratie mee te doen en uiteindelijk de status van geregistreerd museum te krijgen. Al zal dat laatste voor veel musea gaan via de status van voorlopig geregistreerd museum. Maar daar is niets mis mee, want het betekent in de praktijk dat het museum gedurende die periode gericht werkt aan het verbeteren van zijn kwaliteit.

De museumregistratie is de geformaliseerde en puntsgewijze uitwerking van de bekende ICOM-definitie van een museum.²⁾ In het *Reglement museumregistratie* draait het om acht basiseisen, waarvan de eerste zeven rechtstreeks van de ICOM-definitie zijn afgeleid.

- Het bezitten van een institutionele status
- Het beschikbaar hebben van een op schrift gesteld beleidsplan en doelstellingen
- Het beschikken over een collectieregistratie
- Het beschikken over een aantoonbare financiële basis
- Het (laten) doen van (wetenschappelijk) onderzoek naar de collectie
- Het beschikken over gekwalificeerde medewerkers
- Het voorzien in basisvoorzieningen voor het publiek

door:
Wim Scholten,
provinciaal museum-
consulent Zeeland

Wat is museumregistratie

- collegiale toetsing (op basis van vrijwilligheid)
- instrument voor kwaliteitsbewaking en -verbetering
- versterking van het museumbestel

- Het zich houden aan wettelijke bepalingen

De vragen van het *Aanmeldingsformulier voor opname in het museumregister* zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de mate waarin aan deze basiseisen wordt voldaan. Uiteindelijk vindt de toetsing plaats en wordt een museum geregistreerd, voorlopig geregistreerd of komt het niet voor registratie in aanmerking. Bij het besluit om een museum voorlopig te registreren dan wel niet voor registratie in aanmerking te laten komen is van doorslaggevend belang of een museum de intentie heeft en in staat is om binnen een periode van drie jaar alsnog aan de gestelde eisen te voldoen.

Niét voor registratie in aanmerking komen die instellingen die niet voldoen aan de ICOM-definitie, met name instellingen bedoeld voor tijdelijke exposities, bezoekerscentra in natuurgebieden en dergelijke, natuur-, archeologische, historische en industriële monumenten en science centers en planetaria. Ook als aan de eerste basiseis niet wordt voldaan, het bezitten van een institutionele status, geldt dat de instelling in kwestie niet voor registratie in aanmerking komt. Daarmee is deze eerste eis tevens de enige met een uitsluitende grond.

Wie doet wat

De ontwikkeling, de uitvoering en het beheer van het museumregister zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het LCM en de NMV. Beide organisaties hebben hier tijd en geld voor beschikbaar gesteld. De museumregistratie maakt deel uit van hun beleid voor de komende jaren. Op dit moment wordt overwogen om enkele van de verantwoordelijkheden die nu in handen zijn van de besturen van LCM en NMV, over te dragen aan een speciaal daarvoor op te richten stichting. Ter voorbereiding daarop functioneert

reeds een landelijke commissie museumregistratie, met vertegenwoordigers van LCM en NMV als stemhebbende leden en de museumconsulenten van de provincies waar de museumregistratie wordt ingevoerd als adviserende leden. Het secretariaat hiervan berust bij het LCM.

Invoering van de museumregistratie geschiedt provinciegewijs. Voor iedere provincie wordt een normeringscommissie ingesteld, die aan de beheerders - LCM en NMV - advies uitbrengt over al dan niet opname in het Museumregister. De normeringscommissie bestaat uit vijf leden, waarvan er vier stemhebbend zijn. Zitting hebben twee provinciaal museumconsulenten, waarvan een de consulent uit de betreffende provincie is (niet stemhebbend), twee door de NMV voor te dragen personen, niet verbonden aan musea in de betreffende provincie, en een onafhankelijke voorzitter, door LCM en NMV gezamenlijk benoemd voor een periode van twee jaar. Momenteel zijn er twee normeringscommissies, die van Noord-Holland en die van Zuid-Holland. Voorzitter is mevrouw Agnes Balles-trem (adjunct-directeur Instituut Collectie Nederland).

Het bureau van de provinciaal museumconsulent uit de betreffende provincie verzorgt ten behoeve van de normeringscommissie de eerste analyse van de aanmeldingsformulieren. Het bureau is tevens verant-

woordelijk voor de noodzakelijke organisatorische en administratieve ondersteuning. De normeringscommissie kan in voorkomende gevallen een visitatiecommissie samenstellen om zich ter plekke nader te informeren. De normeringscommissie streeft ernaar om binnen drie maanden na ontvangst van het aanmeldingsformulier advies over het betreffende museum aan de beheerders uit te brengen.

En wat doen de musea? Alle musea, en dat dan in de meest ruime betekenis van het woord, worden provincie- of regiogewijs uitgenodigd om aan de museumregistratie deel te nemen. Zij besluiten vervolgens om al dan niet mee te doen. Is dit besluit positief dan moet het aanmeldingsformulier worden ingevuld en uiterlijk drie maanden na ontvangst worden teruggezonden. Musea die voorlopig geregistreerd zijn maken afspraken met het bureau van de provinciaal museumconsulent over hoe aan de vereiste criteria kan worden voldaan. Daarbij speelt de ondersteuning vanuit het museumconsulentschap een belangrijke rol. Musea die worden geregistreerd worden opgenomen in het Museumregister. Zij verplichten zich om jaarlijks een actueel financieel verslag aan te leveren en wijzigingen ten aanzien van het beleid door te geven.

De praktijk tot dusverre

De provincie Noord-Holland kende juni vorig jaar de primeur van de

Foto:
Annelies Jordens,
voorzitter van de
Stichting Landelijk
Contact van
Museumconsulenten
(LCM): "Museum-
registratie is kijken
waar je staat."
foto:
Jules Verschuuren

De zin (en onzin) van museumregistratie

invoering van de museumregistratie. Zuid-Holland volgde spoedig daarna. Gezien het grote aantal musea in deze provincies is gekozen voor een invoering per regio. Deze regio's varieerden van 22 tot 57 musea, waarbij het begrip museum in dit kader in de meest ruime zin is geïnterpreteerd. Liever voor de museumregistratie een instelling teveel dan te weinig uitgenodigd. Daarmee werd de invoering voor de bureaus van de provinciaal museumconsulenten tegelijk een enorme, organisatorische klus. Beide bureaus werden gelukkig door

Foto:
Judith Belinfante
tijdens de
bijeenkomst in
's Hertogenbosch:
"Pas op voor een
ongewenste twee-
deling in museum-
land."
foto:
Jules Verschuuren

de provincie in de gelegenheid gesteld extra medewerkers voor de duur van de invoering aan te stellen. Noord-Holland beschikt over een projectleider voor 24 uur per week gedurende 23 maanden en Zuid-Holland over een projectleider voor 32 uur per week gedurende achttien maanden. De aantallen zijn gebaseerd op een geschatte belasting van ongeveer een dag in de week per museum. Die schatting blijkt te optimistisch. Over een museum werd het eerste jaar ongeveer drie tot vier dagen gedaan. Bepalende factor in deze waren de bekende problemen die bij een eerste begin horen: procedurele onduidelijkheden, te weinig inhoudelijke afstemming tussen de betrokken mensen en organisaties en gebrekkige communicatie. In het geval van Noord-Holland golden daarbij nog organi-

satorische problemen. Aanvankelijk werden de regioconsulenten hier niet bij de organisatie betrokken, inmiddels is dat wel het geval. Al met al zal de gemiddeld te verwachten belasting voor de projectleider zo'n twee dagen per museum bedragen. De betrokken provinciaal museumconsulent mag rekenen op een belasting van een dag in de week.

Voor de musea begint de museumregistratie met een uitnodiging voor een voorlichtingsbijeenkomst. Daar wordt tekst en uitleg gegeven over wat de musea kunnen verwachten en hoe de procedure verloopt. Deze voorlichtingsbijeenkomsten zijn in Noord- en Zuid-Holland per regio georganiseerd. De opkomsten waren matig; nog geen 40% van de aangeschreven instellingen. Dat is jammer want het blijkt dat veel van de gedurende de aanmeldingsperiode gestelde vragen niet nodig waren geweest indien de voorlichtingsbijeenkomsten waren bezocht. Tot nu toe zijn 176 instellingen in de beide provincies aangeschreven. Daarvan lieten 44 niets van zich weten. Het merendeel, 96 instellingen, meldde zich aan, een minderheid, 36, meldde zich af. De musea die zich aanmelden hadden geruime tijd nodig om de gevraagde gegevens en de bijbehorende stukken aan te leveren. De reacties van de musea hierop varieerden van 'waarom vragen ze dat, ze weten dat toch al lang!' tot 'dat kost me dagen tijd en aandacht, maar het is een nuttige pas op de plaats'. De hele procedure van het aanleveren van de stukken voelde volgens een museummedewerker een beetje als 'het afleggen van een examen'. Omdat de vragen van het aanmeldingsformulier op sommige punten onduidelijk bleken te zijn worden ze thans bijgesteld.

De stand van zaken op dit moment is dat ongeveer de helft van de musea, die in de provinciale normeringscommissie zijn besproken,

voorlopig wordt geregistreerd. Ongeveer 13% komt niet voor registratie in aanmerking, in vrijwel alle gevallen omdat aan de basiseis ten aanzien van de institutionele status niet wordt voldaan. De rest komt voor registratie in aanmerking. Daaronder zijn grote, middelgrote en kleine musea.

En wat vinden de provincies ervan?

De museumregistratie zou slechts ten dele geslaagd zijn als niet ook anderen dan musea, museumondersteunende instellingen en museumverenigingen hiermee iets zouden doen. In de eerste plaats natuurlijk de verschillende overheden, die de museumregistratie een rol zouden moeten laten spelen bij het maken van beleid, de provinciale overheid in deze voorop. Speciaal voor de bestuurders, de ambtenaren en de leden van de verschillende staten- en adviescommissies uit de provincies vond op 9 september in het Noordbrabants Museum in 's-Hertogenbosch een geanimeerde bijeenkomst plaats met als motto 'Museumregister: herkenning en erkenning.' Een zeventigtal personen maakte van de gelegenheid gebruik om zich te laten informeren en te discussiëren. Met uitzondering van Flevoland waren alle provincies vertegenwoordigd. De museumregistratie werd vanuit een drietal gezichtspunten belicht. De initiatiefnemers, bij monde van de voorzitters van LCM en NMV, vertelden iets over de achtergronden en de opzet van het Museumregister, de gedeputeerden voor cultuur c.a. van Noord-Brabant en Noord-Holland gaven een schets van het museumbeleid en de relatie met de museumregistratie, en de provinciaal museumconsulent van Zuid-Holland, alsmede twee museumvertegenwoordigers, gaven inzicht in de praktijk van de museumregistratie tot dusverre.³⁾ Daaraan vooraf ging een schot voor

de boeg van Judith Belinfante, lid van de Tweede Kamer en voormalig directeur van het Joods Historisch Museum. Zij waarschuwde voor de tweedeling die in museumland zou kunnen ontstaan bij een (te) strikte invoering van museumregistratie. Het bestaande netwerk van musea, die voor een groot deel drijven op de inzet en de betrokkenheid van vrijwilligers (om en nabij 65% van alle musea), vertegenwoordigt volgens haar een groot maatschappelijk goed, dat niet mag worden ontfaald door de min of meer kunstmatig scheiding van geregistreerde en niet-geregistreerde musea. Bij het opstellen en hanteren van basiseisen moet daar volgens haar terdege rekening mee worden gehouden. De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant hebben de museumregistratie opgenomen in hun beleid en er (extra) geld voor beschikbaar gesteld. Cultuurgedeputeerde H.M. Meydam van Noord-Holland sprak onomwonden over de invoering van de museumregistratie als een project dat de provincie graag ondersteunt. Zuid-Holland en Noord-Brabant zien de registratie primair als een instrument om de kwaliteit van hun musea te toetsen. Met de resultaten die dat oplevert, zo is de beleidsintentie, kan gericht worden gewerkt aan kwaliteitsbewaking en -verbetering. De drie provincies zien een cruciale rol voor de museumconsulenten weggelegd. Een rol die, naarmate de museumregistratie vordert, ook beter zal kunnen worden gedefinieerd. Noord-Holland lijkt er wat dat betreft geen doekjes om te winden. Gedeputeerde Meydam sprak namelijk de verwachting uit dat musea, die niet worden geregistreerd of die niet willen worden geregistreerd op termijn geen gebruik meer kunnen maken van de ondersteuning door de museumconsulenten, noch van provinciale subsidies. Hier dreigt dus iets van de door Belinfante

gevreemde tweedeling van de 'haves' en de 'haves not!' Uit de afsluitende discussie kon worden opgemaakt dat de museumregistratie binnen de diverse provincies serieus wordt genomen. Daarmee had de bijeenkomst aan zijn doel beantwoord. De rijksoverheid volgt de museumregistratie op afstand, maar ook met grote interesse. Hoewel het departement op dit moment geen rechtstreekse verantwoordelijkheid voor de invoering van het Museumregister voor zichzelf ziet weggelegd, wordt de relevantie en het belang ervan voor het Nederlandse museumbestel wel degelijk ingezien. LCM en NMV werken toe naar een situatie waarin het de NMV mogelijk wordt gemaakt op korte termijn geld beschikbaar te stellen voor de ondersteuning van de invoering van het Museumregister. Het departement zal daar zijn goedkeuring aan moeten geven en zo mogelijk een projectsubsidie moeten verlenen. Voor de continuïteit van de museumregistratie is die ondersteuning van wezenlijk belang.

Vooral doorgaan

Het invoeren van de museumregistratie en de ontwikkeling daarvan tot een breed gedragen instrument om de kwaliteit van de musea te toetsen, te bewaken en zonodig te verbeteren moet vooral doorgaan. Na Noord- en Zuid-Holland starten spoedig, in 1999, Zeeland en Noord-Brabant. Andere provincies volgen. Er van uitgaande dat in Groot-Brittannië in zeven jaar tijd 1700 musea werden 'verwerkt', zou de museumregistratie in Nederland met zeg 1000 musea in ongeveer vijf jaar zijn beslag moeten krijgen. Een ding moet daarbij niet worden vergeten. Museumregistratie is iets anders dan het aansluiten van luidsprekerboxen op een versterker. Dat laatste is eenvoudig te doen. De onderdelen zijn gestandaardiseerd en de handleiding sluit daar over het alge-

meen eenduidig op aan: de rode plug in het rode contact en zo verder. Zo simpel ligt het dus niet met de museumregistratie. Museumorganisaties kennen naast heel veel overeenkomsten ook nogal wat verschillen. De situaties waarin ze werken ook. De museumregistratie is daarom niet absoluut. Met de invoering is geen vuurpijl afgeschoten, die na lancering niet meer kan worden bijgestuurd. Er is veeleer sprake van een maanlander, zo'n ding dat je eindeloos kunt bijsturen zodat hij uiteindelijk op de centimeter nauwkeurig op de plaats van bestemming landt. De museumregistratie is er, zo moge duidelijk zijn, voor de musea en niet andersom. Daarom moet er veel over worden gesproken. Tussen musea onderling, tussen musea en de beheerders van het Museumregister, tussen de beheerders onderling tussen LCM, NMV en de verschillende overheden, kortom tussen alle betrokkenen. De zaak is het meer dan waard.⁴⁾

Noten:

- ¹⁾ Voor een korte schets zie het artikel van S. Underwood, 'Museumnormering in Engeland: Waar ligt de grens.' in *Museumvisie* (2e jrg, maart 1997), pp 18-21.
- ²⁾ De definitie luidt als volgt: Een museum is een permanente instelling, in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.
- ³⁾ De inleidingen van deze bijeenkomst, alsmede de belangrijkste conclusies, zijn verwerkt in dit artikel.
- ⁴⁾ De provinciaal museumconsulent, het LCM (013) 535 55 65 en de NMV (020) 670 11 00 geven graag meer inlichtingen over museumregistratie.

De prijs van muziek in het museum

Voor het gebruik van muziek, bijvoorbeeld bij een audiovisuele presentatie of in het museumcafé, is toestemming nodig van de rechthebbende. Het Bureau voor Muziekauteursrechten, bekend als BUMA, heeft de musea daar eind vorig jaar nog eens op geattendeerd. De tarieven liegen er niet om; voor kleine musea kan de gevraagde vergoeding een ware aanslag op het budget betekenen.

Het muziekauteursrecht

Een compositie en een liedtekst zijn krachtens de Auteurswet het geestelijk eigendom van de maker of de muziekuitgever, en mogen daarom alleen met zijn of haar toestemming door derden openbaar worden gemaakt of vermenigvuldigd.¹⁾ Aangezien het voor de auteurs ondoenlijk is om te achterhalen hoe vaak hun werk wordt gebruikt, zijn er twee organisaties die dat namens hen doen: BUMA waakt over de openbare uitvoering van het werk en STEMRA (Stichting tot Exploitatie van Mechanische Reproductierechten der Auteurs) over de vermenigvuldiging ervan. De muziekauteurs en/of uitgevers die zijn aangesloten bij BUMA/STEMRA hebben het auteursrecht op al hun bestaande en toekomstige werk overgedragen aan die organisatie. Iedereen die een stuk muziek van die auteurs - of van auteurs die zijn aangesloten bij buitenlandse zusterorganisaties - wil vermenigvuldigen of in het openbaar gebruiken, heeft daarvoor toestemming nodig van BUMA/STEMRA. Deze toestemming wordt vrijwel altijd verleend als de gebruiker bereid is te betalen. De geïncasseerde bedragen worden naar evenredigheid verdeeld onder de oorspronkelijke rechthebbenden. Sinds juli 1993 hebben ook artiesten, musici en producenten van geluidsdragers recht op een vergoe-

ding voor het openbaar gebruik van hun uitvoering van een muziekstuk, omdat ze het werk van een componist of tekstschrijver op hun eigen, unieke manier interpreteren. Dat is geregeld in de Wet op de Naburige Rechten. De vergoedingen voor de uitvoerenden in binnen- en buitenland worden geïnd en verdeeld door SENA (Stichting ter Exploitatie van Naburige Rechten). Dit geldt alleen voor het repertoire dat ze hebben aangemeld; uitvoerenden dragen dus niet al hun rechten op bestaand en toekomstig werk over.

Het auteursrecht en het naburige recht zijn niet eeuwigdurend. Het auteursrecht eindigt zeventig jaar na het overlijden van de auteur (tot die tijd hebben zijn of haar erfgenamen recht op de vergoeding). Het naburige recht van de uitvoerende vervalft vijftig jaar na de uitvoering of de fonografische opname.

Regels en tarieven

Een museum is een openbaar gebouw. Voor het ten gehore brengen van het beschermd wereldrepertoire heeft u dan ook toestemming van BUMA en SENA nodig. Er bestaan verschillende regelingen en tarieven die van toepassing kunnen zijn.

In het museumcafé of -restaurant geldt zowel bij BUMA als bij SENA het Tarief Mechanische Achtergrondmuziek Horeca. Bij de benadering van de horeca werken BUMA en SENA nauw samen. BUMA incasseert namens SENA ook de vergoeding voor de naburige rechten. Voor het gebruik van beschermde muziek bij audiovisuele presentaties en als achtergrondmuziek in museumzalen rekent BUMA het algemene Tarief Mechanische Achtergrondmuziek. SENA rekent het tarief voor showrooms, maar is nog niet zelf

Kosten mechanische achtergrondmuziek

Voor mechanische achtergrondmuziek behorend tot het beschermd wereldrepertoire betaalt u BUMA en SENA per keer of per periode dat de muziek in het openbaar te horen is.

De tarieven zijn afhankelijk van de oppervlakte van de ruimte, de gebruikte apparatuur, de al dan niet vrijwillige aanmelding en het soort overeenkomst (al dan niet doorlopend).

Tenzij u slechts sporadisch gebruik maakt van het beschermd repertoire, bent u het goedkoopst uit als u een overeenkomst voor een jaar sluit en alleen gebruik maakt van een radio of televisie met ingebouwde luidsprekers.

U betaalt dan voor de horecavoorziening f 127,56 (exclusief BTW en eventuele kortingen) aan BUMA en f 27,49 aan SENA (vrijgesteld van BTW). Voor muziek bij een audiovisuele presentatie of in de museumzalen betaalt u dan aan BUMA f 174,91 (exclusief BTW en eventuele kortingen) en f 199,25 aan SENA.

Zowel bij BUMA als bij SENA betaalt u meer als de ruimte groter is dan 100 m². Bij gebruik van grotere muziekinstallaties loopt de prijs bij BUMA snel op. Als u een CD-speler gebruikt in de horecavoorziening, dan bent u zo'n duizend gulden per jaar kwijt. Bij audiovisuele presentaties is de prijsstijging minder dramatisch: bij gebruik van een grotere geluidsinstallatie betaalt u f 349,82 (exclusief BTW en eventuele kortingen) aan BUMA.

door:

Jelmer Prins,
beleidsmedewerker
Stichting Landelijk
Contact van
Museumconsulenten
(LCM)

actief in de benadering van musea (hetgeen u in principe niet ontslaat van de plicht het muziekgebruik te melden).

Bij audiovisuele presentaties waarin beschermd repertoire wordt gebruikt, heeft u ook te maken met het mechanisch reproductierecht, en dus met STEMRA. Als de presentatie extern wordt vervaardigd - hetgeen meestal het geval is - dan regelt de producent dit rechtstreeks met STEMRA. De vergoeding is dan verdisconteerd in de prijs die u hem of haar betaalt. Het is mogelijk dat de geluidsband die de producent vervaardigd bij de audiovisuele presentatie als arrangement onder het auteursrecht of het naburige recht van de producent zelf valt. Daarom is het verstandig om vast te leggen dat u als opdrachtgever een eeuwigdurende licentie krijgt om de presentatie te gebruiken en te veranderen.

Bij concerten in het museum heeft u alleen te maken met BUMA - het betreft hier immers de uitvoering zelf - en betaalt u per evenement. Omdat de muziek hier meestal de hoofdattractie is, geldt het (hoogste) Algemeen Tarief: een percentage (afhankelijk van het aandeel beschermd wereldrepertoire) van de opbrengst of - als die hoger zijn - de kosten. Minimaal betaalt u per dag/uitvoering f 41,09 (excl. BTW) als de zaal niet groter is dan vijftig vierkante meter; dit minimumbedrag stijgt met de zaaloppervlakte. Overigens dient u er ook bij door derden in uw museum georganiseerde activiteiten op toe te zien dat zij toestemming hebben om beschermd muziekrepertoire te gebruiken.

Tips voor kostenbesparing

Als u niet oppast, betaalt u al snel een paar honderd gulden per jaar aan muzikauteursrechten en naburige rechten. Voor kleine musea kan dat een grote aanslag op het budget

betekenen. Hoe kunt u de kosten zo laag mogelijk houden?

- De beste manier om op de kosten van muziek te besparen is - afgezien van het geheel achterwege laten van muziek - alleen muziek te gebruiken van auteurs die meer dan zeventig jaar geleden zijn gestorven. De meeste klassieke muziek is vrij van auteursrechten; u bent BUMA niets verschuldigd voor het openbaar gebruik. Raadpleeg in twijfelgevallen een muziekencyclopedie.

- Van SENA komt u minder gemakkelijk af: voor openbaar gebruik van alle geluidsdragers die in de afgelopen vijftig jaar zijn uitgebracht en zijn aangemeld bij SENA dient betaald te worden. Dus ook voor klassieke muziek en zelfs als het een heruitgave van een opname van meer dan vijftig jaar geleden betreft. Prijs u gelukkig als uw museum beschikt over een collectie opnames van klassieke muziek van meer dan vijftig jaar oud, want die mag u zo vaak u wilt gebruiken.

- U kunt gebruik maken van het werk van muzikauteurs die niet zijn aangesloten bij BUMA - dit zullen in het algemeen auteurs zijn van wie het werk nog nooit is opgenomen op een geluidsdrager - en/of van repertoire dat niet is aangemeld bij SENA. Bedenk wel dat ook die auteurs en uitvoerenden recht hebben op een vergoeding, al staat de hoogte daarvan niet vast.

- Als u in de museumhoreca, de museumzalen of bij een audiovisuele presentatie het beschermd wereldrepertoire ten gehore brengt, gebruik dan een radio of televisie met ingebouwde luidsprekers.

- Er bestaan bedrijven die achtergrondmuziek produceren die vrij van rechten wordt verkocht, maar dat is waarschijnlijk niet wat u zoekt.

Als u meer informatie wilt over muzikauteursrechten, of als bovenstaande informatie voor u te laat komt en u inmiddels te maken heeft met een hoge rekening, neem dan contact op met het bureau van de provinciaal museumconsulent in de eigen provincie. Uitgebreide informatie over de tarieven kunt u vinden in de brochures van BUMA en SENA. Bij de brochures ontvangt u ook de opgaveformulieren muziekgebruik.

Noot:

¹⁾ Museumpeil besteedde eerder aandacht aan het auteursrecht: in het eerste nummer (juli 1994) schreef Eelco Bruinsma een korte introductie over auteursrecht en musea; in nummer 8 (november 1997) stond een stuk van Jan van de Voort over auteursrechten op foto's. Beide artikelen geven ook een korte uitleg over het auteursrecht in het algemeen.

Adressen

* Vereniging BUMA
Postbus 725
1180 AS Amstelveen
telefoon (020) 347 09 11

* Stichting SENA
Vaartweg 51
1211 JE Hilversum
telefoon (035) 624 46 53

Cultuur en School

In het vorige nummer van Museumpeil (nr. 9, mei 1998) is een beeld gegeven van drie Cultuur en School-projecten in de regio's Noord, Midden en West. Het Rijk stelt geld beschikbaar om deze projecten uit te kunnen voeren en de structurele banden tussen culturele instellingen zoals musea en het onderwijs te versterken. Wat betekent structureel echter in het onderwijs? Waarom maken sommige projecten wel en andere geen deel uit van het reguliere onderwijsaanbod?

De Federatie Stichts Cultureel Erfgoed (waarin de Stichting Ondersteuning Musea is opgenomen, het museumconsulentschap van de provincie Utrecht) evalueerde vier projecten voor de bovenbouw van het basisonderwijs: drie in Utrecht en een in Noord-Brabant.

Cultureel erfgoed op de basisschool: vier projecten onder de loep

Inleiding

De Federatie Stichts Cultureel Erfgoed is verantwoordelijk voor de uitvoering van Cultuur en School-projecten op het gebied van cultureel erfgoed in de provincie Utrecht. De projecten hebben betrekking op verschillende onderwijsvormen en -niveaus. Het grootste aanbod in de provincie ligt op het gebied van de bovenbouw (groepen 7 en 8) van de basisschool.

Over de rol die deze projecten spelen in het onderwijs is - ook buiten de provincie - weinig bekend. De musea en andere culturele instellingen die de projecten aanbieden houden nauwkeurig bij hoeveel scholen deelnemen aan een project. Over de reden waarom en de manier waarop scholen deelnemen aan het project en over de ervaringen die scholen hebben met het project en het lesmateriaal zijn echter weinig gegevens beschikbaar. Deze informatie is echter van essentieel belang voor het ontwikkelen van een structurele relatie met het onderwijs.

In 1997 heeft de Federatie vier projecten voor de bovenbouw van de

basisschool, die op de een of andere wijze gebruik maken van cultureel erfgoed in de eigen omgeving, laten onderzoeken. De vier projecten vertonen weinig overeenkomsten: ze hebben verschillende doelen, vergen een verschillende inzet van de school, variëren van kortlopend (in totaal een ochtend) tot zeer langdurend (gedurende een heel schooljaar twee dagdelen), hebben een incidenteel of structureel karakter en zijn al dan niet ingebed in het schoolplan.

De projecten zijn eerst onafhankelijk van elkaar geëvalueerd door de deelnemende leerkrachten en directies van dezelfde scholen te interviewen. Daarna zijn de belangrijkste uitkomsten met elkaar vergeleken. Doel van het onderzoek was na te gaan welke kenmerken bepalen of een project op het gebied van cultureel erfgoed structureel door de leerkrachten wordt gebruikt. De projecten zijn onderzocht op de volgende aspecten:

- de context: de omstandigheden waaronder het materiaal is gebruikt, variërend van de landelijke regelgeving tot de omstandigheden op school
- de input: de kenmerken van het

lesmateriaal zelf, waarbij het gaat om kenmerken van het materiaal zelf (Is de gebruiker tevreden? Sluit het materiaal aan bij de onderwijsdoelen van de school en bij het niveau van de leerling?)

- het proces: de invoering van het project op school (Hoe wist de leerkracht van het bestaan van het project? Wie besliste over deelname aan het project?)

- het resultaat: de toepassing en het gebruik van het lesmateriaal

Het onderzoek is uitgevoerd door Carol Richardson. Zij werd inhoudelijk ondersteund door Folkert Haanstra, medewerker van het SCO-Kohnstamm Instituut te Amsterdam, en Hendrik Henrichs, medewerker Cultuureducatie van de Universiteit Utrecht. Hiske Land begeleidde het onderzoek namens de Federatie.

De volgende projecten zijn geëvalueerd:

- a. Jeugd en Erfgoed
- b. Jeugd van Toen
- c. De Plek
- d. Wonen

Conclusies

- Geen van de leerkrachten en directies had van Cultuur en School gehoord. Het begrip cultureel erfgoed kenden zij niet en zij konden zich daarom niet goed voorstellen welke rol cultureel erfgoed in het onderwijs zou kunnen spelen. Omgevingsonderwijs is een begrip waarvan de geïnterviewden moeilijk een definitie konden geven. In eerste instantie dachten zij vooral aan natuur- en milieu-educatie.

- Kerndoelen hebben op zichzelf geen prioriteit voor de individuele leerkracht. De leerkracht volgt de lesmethode en gaat ervan uit dat daarmee de kerndoelen op den duur gehaald worden. Dat geldt ook als de methode dateert uit de periode voor de invoering van

kerndoelen. De leerkrachten houden zich ook aan de lesmethode omdat zij de toetsen gebruiken, die bij de lesmethodes worden bijgeleverd. Opvallend was dat de leerkrachten in een aantal gevallen ook het eigen schoolwerkplan niet paraat had. Bij directies was dat uiteraard wel het geval.

- De leerkrachten geven voornamelijk klassikaal les, al streven zij wel naar 'onderwijs op maat'. In de klassikale situatie is weinig ruimte voor het oefenen van vaardigheden. Veel leerkrachten zien vaardigheden als iets dat los staat van kennis, in plaats van een weg naar kennis.
- De leerkrachten zijn individueel nauwelijks bereid mee te werken aan de ontwikkeling van projecten. Betrokkenheid op dit gebied zou de kans van slagen aanzienlijk verhogen. Daar waar verschillende leerkrachten van een school aan de ontwikkeling van een project werken en waar ook de directie bij het project betrokken is, is de inbedding van het project goed.
- Het opnemen van een project in een breder aanbod - zoals het aanbod van het regionale steunpunt - stimuleert (herhalings)gebruik. Bij een omvangrijk project stimuleert begeleiding in de vorm van een externe projectcoördinator eveneens (herhalings)gebruik.
- Slechts twee van de vier projecten zijn tijdens het invoeringstraject geëvalueerd en bijgesteld. Deze projecten zijn structureel in het onderwijsaanbod opgenomen.

Projectprofielen

Uit de evaluatie van de projecten komen twee projectprofielen naar voren: het klantgerichte en het partnergerichte profiel.

Het klantgerichte profiel betreft een

klein project van beperkte omvang (in totaal ongeveer een dagdeel), dat aan een vak is gebonden en dat de leerkracht gemakkelijk in het lesprogramma kan opnemen. Aansluiting bij de lesmethode is geen voorwaarde, maar versterkt het (herhalings)gebruik wel. Het project wordt kant-en-klaar aan een groep scholen aangeboden. De leerkracht maakt zelfstandig een keuze uit het aanbod. De culturele aanbieder moet de leerkracht rechtstreeks benaderen. De leerkracht kan dit type project structureel in zijn programma opnemen. Zodra de leerkracht overstapt naar een andere groep, is de band verbroken.

Het partnergerichte profiel gaat uit van een samenwerkingsverband tussen een individuele school en een of verschillende culturele instelling(en). De school wordt benaderd als part-

ner. Bij het project worden zowel de schoolleiding als een of meer leerkrachten betrokken. Het project moet als vervanging kunnen dienen van een deel van de reguliere lesstof. Het moet daarom aansluiten bij de op school gehanteerde lesmethodes voor verschillende vakken. De directie en leerkrachten werken als partners mee met de culturele instelling. Het project is bij voorkeur groepsoverstijgend zodat verschillende leerkrachten bij het project betrokken zijn. Er kan tevens een doorgaande leerlijn ontstaan. De projectvorm is arbeidsintensief voor de betrokken culturele instelling. De instelling maakt met het project maatwerk voor een school.

Het effect is duurzaam. Een project dat op deze wijze ontstaat, krijgt een structurele inbedding in het lesprogramma van de school.

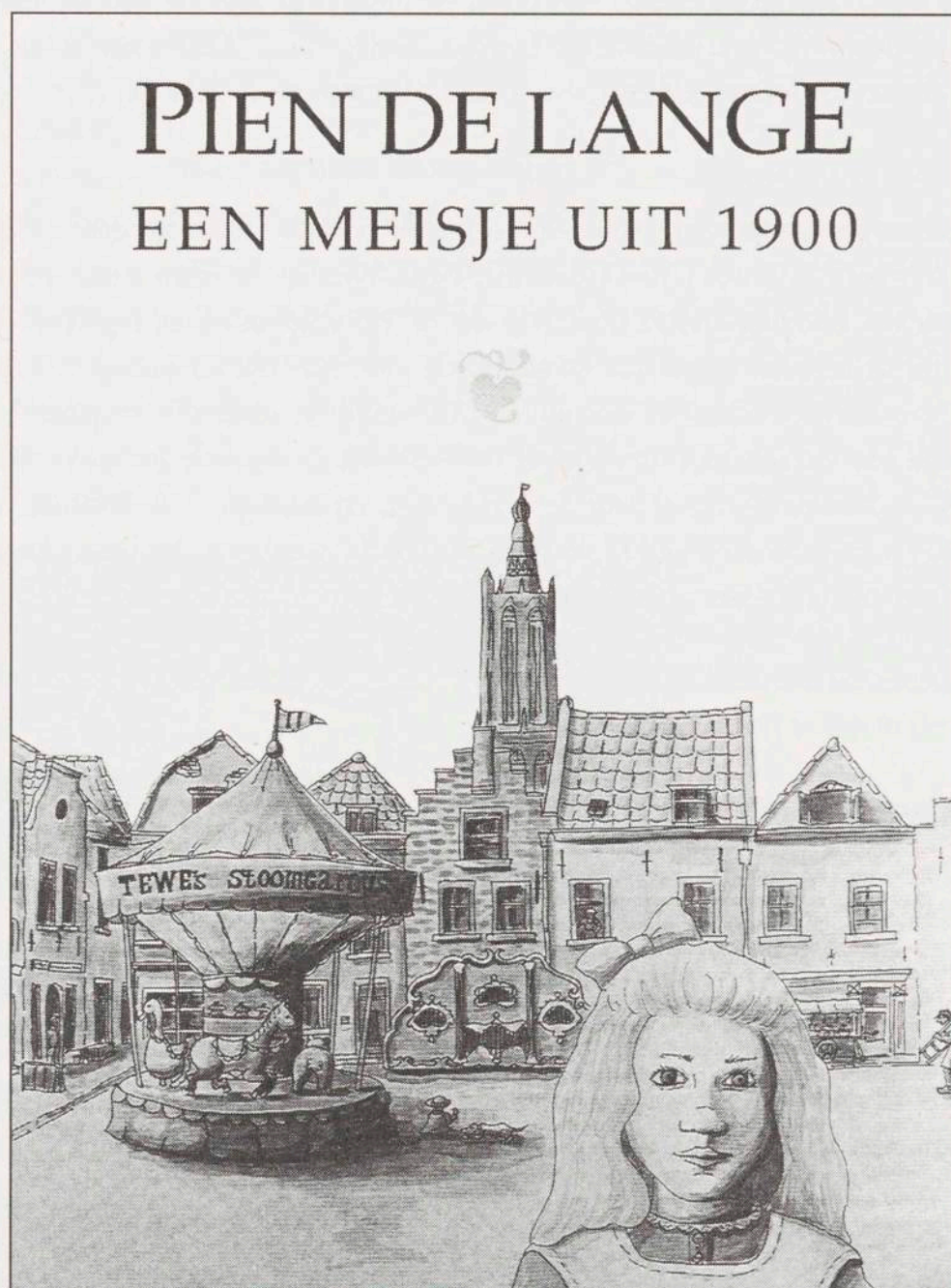

Foto:
Pien de Lange. Een
meisje uit 1900.
Omslag van het
werkboek behorend
bij het lespakket
Jeugd van Toen

Cultuur en School

Jeugd van Toen

In Jeugd van Toen staat het dagelijks leven van Pien de Lange centraal. Zij leeft als tienjarig meisje in Amersfoort rond 1900. Aan haar hand maken de leerlingen van groep 7 en 8 kennis met het veranderende leven in de garnizoensplaats. Het project start met een diaserie en een voorleesverhaal op school. In een museumprogramma van anderhalf uur wordt aan de hand van voorwerpen en foto's een reconstructie gemaakt van een dag uit het leven van Pien. Aan de orde daarbij komen wonen, school, gezondheidszorg, maatschappelijke verhoudingen en vervoer. In het lespakket zit een werkboek met allerlei opdrachten dat leerlingen na het museumbezoek op school kunnen uitvoeren.

De Plek

De Plek is van oorsprong een activiteit van de VPRO in samenwerking met Kasteel Groeneveld. Tijdens een radioaprogramma staat een vierkante kilometer ergens in Nederland centraal. Kasteel Groeneveld verzorgde een presentatie rond deze vierkante kilometer. Kasteel Groeneveld is al een aantal jaren van plan een project op te zetten voor het onderwijs waarin de vierkante kilometer rond de school centraal staat. In deze bekende omgeving gaan de leerlingen aan de slag met de vakken geschiedenis, aardrijkskunde, biologie, rekenen, taal en tekenen/handvaardigheid. In 1996 heeft een school in Soest een deel van het project in samenwerking met Kasteel Groeneveld uitgevoerd. In het museum is een presentatie gemaakt van de Soester vierkante kilometer.

Jeugd en Erfgoed

In het schooljaar 1992/1993 hebben alle basisscholen in Wijk bij Duurstede vele uren besteed aan dit eenmalige geschiedenisproject waarin het cultureel erfgoed van de eigen omgeving centraal staat. Aan de hand van lees- en opdrachtboekjes en een activiteit (stadswandeling, vervaardigen van videofilm, museumbezoek, opvoeren van toneelstuk) verdiepten de leerlingen zich in een thema gericht op de stadsgeschiedenis. Het project is opgezet en begeleid door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en het Nationaal Contact Monumenten. Andere betrokken instellingen zijn de gemeentelijke archiefdienst, het plaatselijk museum en de VVV.

Wonen

Wonen is een project omgevingsonderwijs waaraan gedurende het hele schooljaar door groep 8 van basisschool de Stuihoek in Made (Noord-Brabant) twee dagdelen per week wordt gewerkt. Het project is de kern van Ervaringsgericht Onderwijs dat in 1994 op de school ingevoerd is. Wonen is ontstaan uit de behoefte lesstof aan te bieden die meer aansluit bij aanleg en motivatie van de leerling. Tevens wil de school de aansluiting met voortgezet onderwijs vergemakkelijken. In dit project zijn alle onderdelen (uitgezonderd muziek) van de reguliere lesstof verwerkt. Schoolmethodes zijn losgelaten. Materiaal door de leerkrachten vervaardigd, is de kapstok voor het project. De leerlingen gaan veel op pad in de eigen historische omgeving. De basisschool werkt nauw samen met een groot aantal instellingen w.o. het gemeente-archief en de VVV.

Aanbevelingen

De onderzoekster heeft een aantal aanbevelingen voor de Federatie en andere culturele instellingen die hun structurele relatie met het onderwijs willen versterken.

- Zoek aansluiting bij de huidige onderwijssituatie. Loop niet te ver voor de school uit door kerndoe- len centraal te zetten. De praktijk op school is anders dan uit de

onderwijsbrochures is op te ma- ken. Probeer wel grenzen te ver- leggen door onder andere vaardig- heden geleidelijk aan op te nemen in een project.

- Geef aan wat de rol van cultureel erfgoed in omgevingsonderwijs kan zijn. Het basisonderwijs is niet bekend met deze materie. Zoek contact met PABO's om volgende generaties leerkrachten bekend te

maken met deze materie.

- Maak duidelijk voor wie het pro- ject is bedoeld. Gaat het om een klantgericht project, mail dan rechtstreeks de leerkracht van be- treffende groep. Ben je op zoek naar een partnergerichte construc- tie, leg dan persoonlijk contact met, in eerste instantie, de directie van de school.

- Zorg in zowel de klantgerichte als de partnergerichte constructie voor aansluiting met de lesme- thode. In het eerste geval zal de leerkracht eerder tot (herhalings)- gebruik overgaan; in het tweede geval is aansluiting een voor- waarde.

- Evalueer projecten stelselmatig. Het versterkt projecten wezenlijk, stimuleert het (herhalings)gebruik van projecten en bevordert de ont- wikkeling van een structurele rela- tie met het onderwijs.

- Denk na over het ontwikkelen van toetsen bij projecten die moeten dienen als vervanging van een deel van de lesstof. Leerkrachten hechten aan bij lesmethodes beho- rende toetsen.

Vervolg

De Federatie wil de aanbevelingen omzetten in tastbare producten. Zowel Jeugd van Toen (klantgericht project) als het project De Plek (part- nergericht project, samen met Kas- teel Groeneveld, de Nieuwe Baarnse School en de PABO Domstad te Utrecht) zullen aangepast en uitvoe- rig getest worden.

Voor meer inlichtingen:

Hiske Land

Federatie Stichts Cultureel Erfgoed

Telefoon (030) 234 38 80

Geautomatiseerde collectie-registratie na Q&A en MSDOS

De ontwikkelingen op het gebied van geautomatiseerde collectieregistratie gaan snel. Tegelijkertijd veranderen de wensen die musea zelf hebben ten aanzien van collectieregistratie. Dit artikel schetst de problemen én de mogelijke oplossingen.

Woorden met een * worden aan het eind van het artikel verklaard.

door:
Saskia van den Berg,
consulent registratie
Vereniging Cultureel
Erfgoed Zuid-
Holland

Q&A onder MSDOS

Een groot deel van de Nederlandse musea maakt voor de geautomatiseerde collectieregistratie al lange tijd - eigenlijk sinds het PC Museum-project uit 1989-1991 - gebruik van het softwareprogramma Q&A onder het besturingssysteem MSDOS. Binnen dit programma legt het museum zelf bestanden aan of gebruikt het museum een door Bureau IMC ontwikkelde beschrijvingsapplicatie. De applicaties Quabas, Qahvk en Qabeeld bevorderen de standaardisatie en mogelijkheden tot uitwisseling.

Al geruime tijd echter is de ontwikkeling van Q&A gestopt en daarmee ook de verkoop en ondersteuning door de leverancier Symantec. De schrik zat er even in bij veel museale Q&A-gebruikers. Niet iedereen wil of kan overstappen naar nieuwe programmatuur. Zo lang het besturingssysteem MSDOS echter be-

schikbaar blijft en musea niet méér eisen stellen aan de geautomatiseerde collectieregistratie is dat ook niet noodzakelijk. Q&A-gebruikers zullen zich moeten realiseren dat het erg belangrijk is regelmatig en zorgvuldig backups te maken van het programma, zodat zij bij eventuele problemen kunnen terugvallen op een goed werkende versie. Alertheid blijft vereist, want er komt een moment dat Windows geen MSDOS-programma's meer kan aansturen. Een aantal printers kan nu al niet meer vanuit Q&A worden bediend. Q&A-gebruikers met vragen over het programma kunnen terecht bij de Groepen Automatisering Museale Collecties (GAMCO), voorheen bekend als de Q&A-gebruikersgroepen. Binnen deze groepen is veel kennis aanwezig over het programma. Afnemers van de door Bureau IMC ontwikkelde Q&A-applicaties kunnen met alle vragen en problemen over de applicaties terecht bij Bureau IMC.

Nieuwe ontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van geautomatiseerde collectieregistratie gaan snel. Wanneer musea besluiten af te stappen van het onder MSDOS geprogrammeerde Q&A, betekent dat meestal een forse

investering. Er moet immers nieuwe software worden aangeschaft, waaronder het besturingssysteem Windows én een nieuw collectieregistratieprogramma. Bovendien zal menig museum ook zijn geautomatiseerde bedrijfsvoering willen laten aansluiten bij de huidige ontwikkelingen. Dat alles betekent aanschaf van nieuwe hardware én bijscholing van medewerkers.

De wensen die musea zelf hebben ten aanzien van collectieregistratie zijn inmiddels toegenomen. In veel musea is geautomatiseerde collectieregistratie nu vooral een instrument voor het vastleggen van gegevens over de museumcollectie. Collectieregistratie zal echter in toenemende mate een collectie-informatiesysteem worden. In dit systeem kunnen al naar gelang de behoefte objectregistratie (beschrijvingen, onder andere met behulp van de Basisregistratie- of de Historisch Voorwerpkaart), literatuur en documentatie (beschrijvingen van boeken, tijdschriften en dergelijke), thesaurus en validatie (bijvoorbeeld de Art en Architecture Thesaurus), adresbeheer (de adressen van personen en organisaties) en objectbeheer (de handelingen met en behandelingen van voorwerpen) geïntegreerd worden. Collectieregistratie zal veel vaker een uitwisselingsinstrument worden, waarbij ook de publieksfunctie een grote rol speelt. Digitalisering van de collectie en Internettoepassingen staan daarbij volop in de aandacht.

Collectieregistratie onder Windows

Softwareprogramma's die een dergelijk collectie-informatiesysteem leveren zijn volop in ontwikkeling. Bij de ontwikkeling ervan wordt goed geluisterd naar de wensen die musea hebben, maar wordt ook veel aandacht geschonken aan internationale ontwikkelingen, zoals de integratie van onder andere

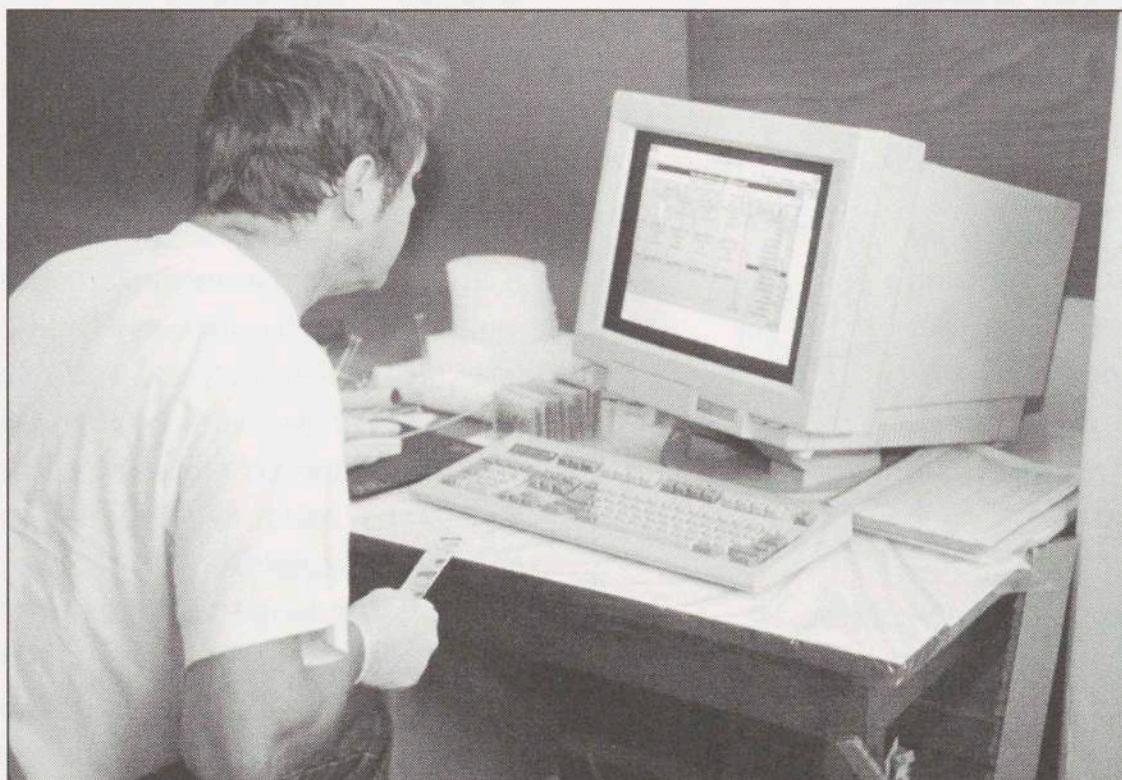

Foto:
Geautomatiseerde
collectieregistratie in
Rijksmuseum voor
Volkenkunde in
Leiden
foto:
Saskia van den Berg

Geautomatiseerde collectieregistratie na Q&A en MSDOS

SPECTRUM*. De nieuwe programma's hebben mogelijkheden om afbeeldingen digitaal op te slaan en kunnen toegankelijk gemaakt worden via Internet.

De Afdeling Automatiseringsadviezen van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) heeft sinds enige tijd de taak op zich genomen om nieuwe collectieregistratieprogramma's te testen. De tests geven een indruk van de mogelijkheden van elk programma en kunnen musea helpen bij het maken van een verantwoorde keuze.

Tot op heden zijn drie programma's onder de loep genomen:

- Admuse van Databasix Information Systems
- IMC-Modules van Bureau IMC
- The Museum System, verkrijgbaar via distributeur C-IT

Bij de tests is aandacht geschonken aan de structuur van het gebruikte beschrijvingsrecord, waarbij een vergelijking is gemaakt met de Basisregistratie- en de Historisch Voorwerpkaart. Daarnaast is er gelet op de gebruikersvriendelijkheid ten aanzien van de installatie en het invoeren en wijzigen van gegevens. De mogelijkheid om gegevens vanuit Q&A te converteren is eveneens onderzocht. Daarna zijn diverse zoekacties uitgeprobeerd om er achter te komen hoe gemakkelijk gegevens weer teruggevonden kunnen worden.

De testgegevens zijn te vinden op de servicepagina's van de Afdeling Automatiseringsadviezen van het RKD op Internet. In de nabije toekomst zullen nieuwe programma's en nieuwe versies van de bestaande programma's getest worden.

GAMCO organiseert twee maal per jaar informatiebijeenkomsten over de ontwikkelingen rond geautomatiseerde collectieregistratie. Tijdens

deze dagen krijgen musea de gelegenheid kennis te maken met nieuwe collectieregistratiesoftware en kunnen zij hun ervaringen uitwisselen.

Uiteindelijk zal een museum zelf moeten kiezen welke software het meest aansluit bij de wensen en eisen van het museum. De Afdeling Automatiseringsadviezen van de RKD, GAMCO, collega musea en het bureau van de provinciaal museumconsulent in uw eigen provincie zullen u daarbij graag helpen.

Voor meer inlichtingen:

GAMCO-Oost

Telefoon (0575) 51 18 26

GAMCO-West

Telefoon (071) 513 37 39

GAMCO-Noord

Telefoon (0515) 41 40 57

Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie

Afdeling Automatiseringsadviezen

Telefoon (070) 333 97 77

Servicepagina's:

<http://www.konbib.nl/rkd/aservice/hoofd.htm>

NMV

Sectie Informatievoorziening Musea in Nederland (SIMIN)

Telefoon (020) 670 11 00

Leveranciers:

Databasix Information Systems

Telefoon (030) 241 18 85

Bureau IMC

Telefoon (010) 411 70 70

C-IT

Telefoon (070) 303 05 53

*SPECTRUM

Een door de Engelse Museum Documentation Association ontwikkelde standaard voor documentatie en beheer van museale collecties. SPECTRUM bevat een zeer volledige en toch compacte verzameling beschrijvingselementen voor museumvoorwerpen en voor procedures rond handelingen met en behandelingen van museumvoorwerpen.

Musea en vennootschapsbelasting

Binnen de museumwereld heerst bij velen het idee dat op fiscaal gebied slechts rekening gehouden moet worden met de loonbelasting en de omzetbelasting (en alle daarmee verbonden administratie). Sinds enkele jaren echter worden gesubsidieerde verenigingen en stichtingen steeds vaker geconfronteerd met de heffing van vennootschapsbelasting, een belasting die eerder associaties oproept met op winst gerichte organisaties dan met musea. In dit artikel zullen wij aandacht besteden aan de vennootschapsbelasting als zodanig en aan de toepassing ervan op musea. Wanneer krijgt u er als museum-medewerker mee te maken?

door:

B.L.F. Oudt FB

Mr. J.G. Hagen-

beek FB

sinds 1991 werk-

zaam bij VB Belas-

tingadviseurs BV te

Nieuwegein, dat

sinds 1 januari

1998 deel uitmaakt

van VB Deloitte en

Touche BV

(030) 602 51 00

Belastingplicht voor de vennootschapsbelasting

Op grond van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 wordt een directe belasting geheven van in die wet genoemde lichamen, over het algemeen rechtspersonen, die in Nederland gevestigd zijn. In beginsel zijn alleen die rechtspersonen belastingplichtig die een onderneming drijven en daarmee winst behalen danwel in concurrentie treden met - commerciële - ondernemingen die een soortgelijke activiteit ontplooiën. Dat geldt niet alleen voor besloten en naamloze vennootschappen, maar ook voor verenigingen en stichtingen. Ook rechtspersonen die geen winst beogen maar die wél een batig saldo hebben kunnen dus belastingplichtig zijn. Met het heffen van entree, het verkopen van artikelen in de museumwinkel, de verhuur van zalen en in vele gevallen de exploitatie van een café/restaurant vormt het museum niet alleen voor de omzetbelasting maar ook voor de vennootschapsbelasting een onderneming. Musea die

geen eigen rechtspersoonlijkheid bezitten, maar onderdeel uitmaken van een overheid, blijven buiten het bereik van de vennootschapsbelasting. Als een museum de collectie, de winkel en/of het café heeft ondergebracht in aparte rechtspersonen, dan worden die door de fiscus los van elkaar beoordeeld.

Belastbaar bedrag en tarief

Het belastbare bedrag voor de vennootschapsbelasting wordt gevormd door de fiscale winst: alle inkomsten (dus ook subsidies en bijdragen van sponsors) in enig jaar verminderd met kosten, giften, toevoeging aan de fiscaal toegestane reserves en verliezen uit het verleden. Het maakt voor de vennootschapsbelasting geen verschil of het positieve saldo ontstaan is door bijvoorbeeld een ruime subsidie of door toename van de entreegelden. Fiscaal toegestane reserveringen

zijn de reservering groot onderhoud, de assurantie- en de vervangingsreservering. Met name de reservering groot onderhoud is voor musea met een gebouw in eigendom van belang. De reservering dient betrekking te hebben op het groot onderhoud en niet het jaarlijkse onderhoud. Reserveringen voor collectie-uitbreiding vallen echter niet onder de fiscale vrijstelling. Ook de kosten van collectie-uitbreiding in hetzelfde jaar mogen niet in mindering worden gebracht op de inkomsten (het eigen vermogen verandert niet). Als de collectie is ondergebracht in een aparte stichting dan mag de gift aan die stichting wel in mindering worden gebracht op de inkomsten. Dit bedrag mag echter nooit meer zijn dan 6% van de fiscale winst. Sinds 1 januari 1998 bedraagt de vennootschapsbelasting 35% over het gehele belastbare bedrag.

Tekening:
Jos de Putter

Musea en vennootschapsbelasting

Vrijstellingen

Indien er sprake is van belastingplicht voor de vennootschapsbelasting kan een lichaam onder bepaalde voorwaarden toch worden vrijgesteld. De wet geeft een limitatieve opsomming van vrijgestelde activiteiten (onder meer de verzorging van (gewezen) werknemers, de huisvesting van bejaarden, volkshuisvesting en het in stand houden van openbare bibliotheken). Musea worden daarin helaas niet genoemd. De wet kent echter ook algemene vrijstellingen en die kunnen voor musea met een positief saldo wel degelijk relevant zijn. Een lichaam wordt vrijgesteld van belastingplicht voor de vennootschapsbelasting als:

- alle bestuursleden benoemd worden door en het liquidatiesaldo ter beschikking staat van een Neder-

lands publiekrechtelijke rechtspersoon (overheid). Deze vrijstelling kan dus van groot belang zijn voor provinciale musea en gemeentemusea die weliswaar eigen rechtspersoonlijkheid bezitten, maar toch in belangrijke mate worden aangestuurd door de overheid. Deze zogenaamde indirecte overheidsbedrijven zijn slechts voor het verrichten van diensten vrijgesteld, maar het begrip dienst mag ruim worden opgevat: ook boekverkoop, zaalverhuur en het café/restaurant vallen eronder.

- een algemeen maatschappelijk belang op de voorgrond staat en het streven naar winst geheel ontbreekt danwel van bijkomstige aard is.

Musea kunnen worden aangemerkt als instellingen die het algemeen

belang dienen, dus aan de eerste eis is voldaan. Wat betreft de winst hanteert men de regel dat deze van bijkomstige aard is als de fiscale jaarwinst niet hoger is dan f 103.000,00 en het totaal van de fiscale winst over de afgelopen vijf jaar het bedrag van f 65.000,00 niet te boven gaat. Bij de berekening van de fiscale winst voor de vrijstelling mag ook rekening worden gehouden met fictieve kosten. Fictieve kosten worden onder andere gevormd door de vrijwilligers die niet of nauwelijks beloond worden voor hun werkzaamheden. De belastinginspecteur stelt de hoogte van de fictieve kosten vast, maar het museum dient zelf wel te administreren hoeveel vrijwilligerswerk er in een jaar wordt verricht.

Voorbeeld

Museum De Verzamelaar heeft een unieke verzameling luciferdoosjes. Het museum is gevestigd in een voormalige luciferfabriek die in 1996 is verbouwd. In de naastgelegen oude houtzagerij kunnen bezoekers een kopje koffie en gebak nuttigen. In de museumwinkel is een groot assortiment verwante artikelen te koop. De entree bedraagt f 2,50 (inclusief omzetbelasting). In 1997 zijn er 10.000 bezoekers geweest. Aan subsidie is f 150.000,00 ontvangen. De winst van de winkel en het restaurant bedroeg f 15.000,00. Aan onderhoud, personeel en inkoop (winkel en café) is f 165.000,00 uitgegeven. Pand en inventaris zijn niet geactiveerd. Indien dit wel zou zijn gebeurd, bedraagt de afschrijving f 11.000,00. Vrijwilligers zijn gedurende 100 uur per jaar in touw voor het museum. Volgens de commerciële jaarrekening heeft het museum een positief resultaat van $f 25.000,00 + f 150.000,00 + f 15.000,00 - f 165.000,00 = f 25.000,00$.

Op grond van deze resultaten zou

Tekening:
Jos de Putter

het museum belastingplichtig zijn en komt zij niet in aanmerking voor de vrijstelling.

Het fiscale resultaat is echter anders. Allereerst dienen de goederen geactiveerd te worden, vervolgens geldt er een fictieve beloning voor de vrijwilligers (om te beoordelen of de vrijstelling van toepassing is) en tenslotte mag er een reserve groot onderhoud gevormd worden. Aan de reserve groot onderhoud wordt f 10.000,00 toegevoegd, de fictieve beloning van de vrijwilligers wordt geraamd op f 25,00 per uur.

Het fiscale resultaat bedraagt
 $f 25.000,00 + f 150.000,00 +$
 $f 15.000,00 - f 165.000,00 -$
 $f 11.000,00 - f 10.000,00 -$
 $f 2.500,00 = f 1.500,00.$

Conclusie: op grond van het fiscale resultaat komt museum De Verzamelaar wél in aanmerking voor de vrijstelling.

Constatering belastingplicht

Tot voor enkele jaren werd door de Belastingdienst weinig aandacht besteed aan de belastingplicht van stichtingen en verenigingen voor de vennootschapsbelasting. Ten onrechte verkeerden, sterker, verkeren veel bestuurders van dergelijke rechtspersonen daarom in de veronderstelling dat hun organisatie niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Na de reorganisatie van de Belastingdienst in 1993 zijn echter de loonbelasting-, vennootschaps- en omzetbelastingdossiers van één cliënt samengevoegd. Een direct gevolg hiervan is dat de Belastingdienst meer inzage heeft verkregen in de activiteiten van de rechtspersonen. Daarnaast zijn financiële instellingen sinds 1 januari 1994 verplicht door hen vergoede rente aan stichtingen en verenigingen op te geven aan de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft hierdoor extra informatie tot haar beschikking op grond waarvan belastingplicht geconstateerd kan

worden. De Belastingdienst heeft de mogelijkheid tot drie jaar terug belasting te heffen over de in die periode behaalde resultaten. Dit is zelfs tot vijf jaar mogelijk als er sprake is van een nieuw feit (bijvoorbeeld omdat de Belastingdienst door de renteopgaven van de bank eerst thans op de hoogte komt van belaste inkomsten). Het aldus vastgestelde bedrag wordt verhoogd met heffingsrente en, mogelijk, een boete.

Gezien de huidige inspanningen van de fiscus is het dus niet onaannemelijk dat ook uw museum in dit kader zal worden doorgelicht.

Naschrift redactie

Voor de meeste musea is er geen reden tot paniek, omdat zij geen of

onvoldoende winst behalen en dus geen vennootschapsbelasting verschuldigd zijn. Maar musea die veel verdienen in hun winkel en café moeten wel degelijk oppassen. Als u een aanslag ontvangt, laat u dan adviseren door uw provinciaal museumconsulent en/of een belastingadviseur. Het is nog niet geheel duidelijk hoe de fiscale regels worden toegepast op de situatie van musea. Als het onredelijk uitpakt, dan zouden de belangenorganisaties voor de musea de heffing van vennootschapsbelasting aan de orde kunnen stellen bij de wetgever en bijvoorbeeld kunnen pleiten voor een algemene vrijstelling van musea of voor een verruiming van de fiscaal toegestane reserves voor musea.

Tekening:
Jos de Putter

Netwerk Collectie Nederland (NCN): een nieuwe (door)start

Momenteel wordt hard gewerkt aan de verbetering van het Netwerk Collectie Nederland. Na een dynamische start bleek de oorspronkelijke doelstelling – het bevorderen, via een gesloten Intranet, van de collectiemobiliteit – een te smalle basis voor de meeste musea. De belangrijkste knelpunten van het NCN zijn intussen geanalyseerd. Dit heeft geresulteerd in een nieuw projectplan: 'Een wolk van een baby'. De belangrijkste doelstellingen van dit plan zijn verbreding van het informatie-aanbod, verbreding van de steun in het museale veld en verbreding van de gebruiksmogelijkheden, waarbij wordt gedacht aan een koppeling van het NCN met Internet.

Collectiemobiliteit

Het is nu bijna vier jaar geleden dat in Utrecht een informatie- en discussiebijeenkomst werd georganiseerd rond het thema: 'De collectie Nederland. Beleid en mobiliteit.' De conclusie van die bijeenkomst was tamelijk eenduidig: er moet met spoed een plan worden gemaakt voor het bevorderen van de collectiemobiliteit. Of populair gezegd, hoe kunnen musea worden verlost van hun incurante depotstukken en hoe kunnen we een systeem ontwikkelen dat erin voorziet dat 'overtollige' depotstukken van museum A terecht komen in museum B, dat er weer wat aan heeft.

Een slimmerik kwam op het idee collectiemobiliteit te bevorderen via Intranet, een gesloten netwerk tussen de musea in Nederland. Tevens zou Intranet het nieuwe medium worden voor het bevorderen van de communicatie en informatie tussen de musea.

Dit plan, het Netwerk Collectie Nederland (NCN), werd op 17 decem-

ber 1996 in Den Haag door de Rijksdienst Beeldende Kunst gelanceerd en vervolgens als pilotproject uitgevoerd. Ondanks actieve propaganda via mailings, bijeenkomsten en demonstraties werd het NCN niet het succes wat men ervan had verwacht: in drie jaar tijd lieten slechts dertig actieve deelnemers/gebruikers zich aansluiten op het NCN.

Uit een enquête, waarvan de uitkomsten in januari van dit jaar bekend werden gemaakt, is gebleken dat het NCN in de huidige vorm inhoudelijk niet interessant genoeg is om er als museum de benodigde tijd en geld in te steken en er actief mee verder te gaan. Deze conclusie heeft geleid tot een nieuw en bijgesteld projectplan voor de jaren 1998 en 1999.

Projectplan

In het projectplan wordt een aantal voorstellen gedaan om het NCN voor een brede museale doelgroep interessant te maken.

De basis zal worden verbreed, waardoor het NCN 'het platform voor professionele informatie en communicatie van en voor beheerders van collecties roerend cultureel erfgoed in Nederland' moet worden. Om dit in de praktijk te realiseren zullen dit jaar twintig nieuwe bestanden aan het NCN worden toegevoegd en volgend jaar tien. Op dit moment, eind september, een half jaar nadat het projectplan is ingediend, zijn er helaas nog weinig nieuwe bestanden aan het NCN toegevoegd. Maar we mogen de moed niet opgeven, het jaar is nog niet voorbij.

Inmiddels is er een nieuwe projectleider in de persoon van Steph Scholten. Hij werkt met veel enthousiasme aan de verdere uitbouw van het NCN maar is afhankelijk van de medewerking en de snelheid waarmee de bestanden worden aangeleverd en/of toestemming wordt gegeven bestanden te gebruiken

voor het NCN. Tevens zijn er een nieuwe opdrachtgever – de Nederlandse Museumvereniging –, een nieuw projectteam, een nieuwe projectstructuur en komt er een begeleidingscommissie waarin de belangrijkste betrokken partijen en deskundigen vertegenwoordigd zijn. Waar het nieuwe plan echter onvoldoende in voorziet, en dat is het meest cruciale punt van veel bestaande Intranet- en Internetprojecten, is het actueel houden van de informatie. Het plan voorziet in het ontwikkelen van allerlei zaken zoals de installatie van hard- en software, het beantwoorden van hulpvragen, het ontwikkelen van eenvoudige applicaties en het ondersteunen van vulprojecten. Er wordt echter onvoldoende aandacht besteed aan het dagelijkse beheer van het bestaande netwerk. Zo is in de begroting onder het hoofdstuk 'beheer en ondersteuning' geen bijdrage opgenomen voor kwaliteitsbeheer, maar slechts een pm-post met de omschrijving 'Voor elke applicatie wordt gestreefd naar een vaste beheerder, die 'om niet' verantwoordelijk is voor het beheer van de betreffende database(s).'

In mijn optiek dient, met name in de beginfase, de organisatie zelf het netwerk te beheren of tegen betaling te laten bijhouden om de kwaliteit te waarborgen.

Internet

Nu Internet ook in het museale veld doorbreekt, wordt de vraag urgenter of er geen koppeling te maken is tussen NCN en Internet. De structuur zou kunnen worden omgeboogen van een gesloten netwerk, dat alleen musea en aanverwante instellingen gebruiken, naar een open netwerk: Internet, met daarin een afgesloten stuk(je) NCN.

Het projectteam zal onderzoek doen naar de consequenties van deze verandering, zoals de problematiek rond openheid en geslotenheid, de

Boeken en tijdschriften

Tips en berichten

aanpassingen van de software, de beheerskosten en de toegankelijkheid.

In de loop van dit jaar zal een definitieve beslissing worden genomen.

Naar mijn mening zou juist de koppeling tussen Intranet en Internet de gebruiksmogelijkheden aanmerkelijk verruimen en nieuwe impulsen geven voor een succesvol voortbestaan van het project.

Exploitatie

Het plan gaat ervan uit dat er dit jaar 50 nieuwe deelnemers bij komen en volgend jaar 100. Onduidelijk is in het plan hoeveel musea minimaal aan het project deel moeten nemen om een kostendekkende exploitatie te garanderen. Wel wordt er gesproken over drie modellen. De gebruikersvariant waarbij de gebruikers alle kosten betalen, de gemengde variant waarbij gebruikers en overheid/sponsors de financiële lasten samen blijven dragen.

De derde variant is de externe variant die uitgaat van een beperkte bijdrage van de gebruikers en van een grote externe financiering. De gemengde variant is voor de komende jaren de meest realistische.

In juli 1999 moet er een duidelijk beeld zijn van het aantal gebruikers, de structuur, de exploitatie en de beheersvorm. Het streven is om het NCN op 1 januari 2000 over te dragen aan een organisatie die voor en/of namens de gebruikers het NCN wil exploiteren.

De doorstart van het NCN is een prima initiatief om de stilstaande Intranettrein weer in beweging te krijgen en op het goede spoor te zetten, zodat musea en verwante instellingen in groten getale zullen instappen en meerijden.

Er dient zeer snel duidelijkheid te komen over de nieuwe structuur, het dagelijkse beheer, de exploitatie en de koppeling tussen Intranet en Internet.

Academisch erfgoed

door:

Steven de Clercq, directeur Bureau
Academisch Erfgoed Nederland

In 1997 stelde staatssecretaris Nuis voor een periode van vier jaar twaalf miljoen gulden beschikbaar voor het wegwerken van de grootste achterstanden in het behoud van het academisch erfgoed. Het leeuwendeel van dat erfgoed wordt beheerd door de vijf oudste en grootste Nederlandse universiteiten in Amsterdam, Delft, Groningen, Leiden en Utrecht. De middelen zijn ondergebracht bij de Mondriaan Stichting. Om één en ander goed te laten verlopen, richten de universiteiten het Bureau Academisch Erfgoed Nederland op, dat zorgt voor advies en ondersteuning.

Waarom een speciale regeling voor universitaire collecties? Universiteiten worden gefinancierd op basis van output van onderwijs en onderzoek. Voor het instandhouden van hun cultureel en wetenschappelijk erfgoed krijgen universiteiten geen geld. Tot dat erfgoed behoren, behalve de universitaire collecties, ook de bibliotheken en botanische tuinen. Universiteiten staan daarom steeds voor een afweging: investeren in veelbelovend en concurrerend onderwijs en onderzoek of in het academisch erfgoed. Het behoeft geen betoog dat deze situatie niet de beste garantie is voor een verantwoord en structureel beheer en behoud van het waardevolle academisch erfgoed. De universiteiten hebben zich inmiddels wel bereid verklaard hun financiële bijdrage op het huidige niveau te handhaven, als ook het rijk garant staat voor een structurele bijdrage.

De universiteiten en de Mondriaan Stichting zijn het op hoofdlijnen eens over de besteding van de middelen. Drie miljoen zal worden besteed aan speciale projecten (de

geologische en medische collecties en de botanische tuinen). De overige negen miljoen gaat naar specifieke projecten bij de verschillende universiteiten. De eerste fase in de uitvoering, die binnenkort zal starten, duurt zes maanden. In de eerste fase zullen de geologische en medische collecties in kaart worden gebracht en zullen selectiecriteria worden opgesteld. De eerste werkplannen zijn inmiddels na toetsing door de Mondriaan Stichting gehonoreerd: het behoud van het academisch erfgoed kan beginnen.

Stabien

Stichting Service- en Adviesbureau
Industrieel Erfgoed Nederland

Stabien is het kenniscentrum op het terrein van het industrieel erfgoed in Nederland. Het centrum doet onderzoek en adviseert bij de registratie, documentatie en het behoud van waardevolle (collecties) roerende industriële voorwerpen, zoals stoomgemalen, treinen, trams en historische vaartuigen. Stabien ontwikkelt zelfstandig onderzoeksprojecten, maar voert ook opdrachten voor derden uit. Met regelmaat verzorgt Stabien presentaties en lezingen over onderwerpen die het industrieel erfgoed raken.

Samen met het Monumentenhuis Limburg organiseert Stabien op 25 en 26 maart 1999 een congres over de registratie van roerend cultureel erfgoed. Het congres wordt gehouden in Sittard. De congreskosten bedragen f 215,-. De voertaal is Engels.

Voor meer inlichtingen:

Stabien

Stijn van Genuchten, projectmanager
telefoon (030) 253 64 92

Kruipende insecten in het museum

Met behulp van plakvallen kunnen musea onderzoeken welke soorten kruipende insecten zich in een ruimte bevinden en in welke aantallen. Plakvallen zoals de kakkerlakval en de deltaval bestaan uit een eenvoudige tentconstructie van karton met een plakbodem, waar alles wat erop terecht komt, blijft kleven. De vallen kunnen extra aantrekkelijk worden gemaakt door er een lokstof in te plaatsen, bijvoorbeeld een voedsel- of geurlokstof. Er kan dan soortspecifiek gevangen worden. Vallen zijn een hulpmiddel bij de controle; ze zijn geen bestrijdingsmiddel. Ze geven een indicatie van de insectenpopulatie in een ruimte, maar alleen als de juiste vallen gebruikt worden, ze op de juiste plaatsen staan, ze regelmatig gecontroleerd worden en bijgehouden wordt waar en wanneer insecten gevangen zijn. Met behulp van een vergrootglas en determinatietabellen kunnen de gevangen insecten geïdentificeerd worden. Het is belangrijk om te bepalen of het een schadelijk insect betreft en tot welk type het behoort, voordat tot bestrijding wordt overgegaan. "Eén insect maakt nog geen plaag." Vaak is een gevangen insect slechts een binnenloper of een verdwaalde overwinteraar. Er is pas structureel iets mis

wanneer op een bepaalde plaats veel insecten worden aangetroffen, wanneer regelmatig dezelfde insecten worden aangetroffen of wanneer insecten steeds op dezelfde plaats worden gevonden.

De museumconsulentschappen in Noord- en Zuid-Holland en Gelderland hebben goedkoop een grote hoeveelheid deltavallen ingekocht. Bij de vallen wordt een gebruiksinstructie meegeleverd.

Voor meer inlichtingen:

Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland (restauratie-atelier Noord-Holland), telefoon (023) 534 04 77

Vereniging Cultureel Erfgoed Zuid-Holland, telefoon (071) 513 37 39

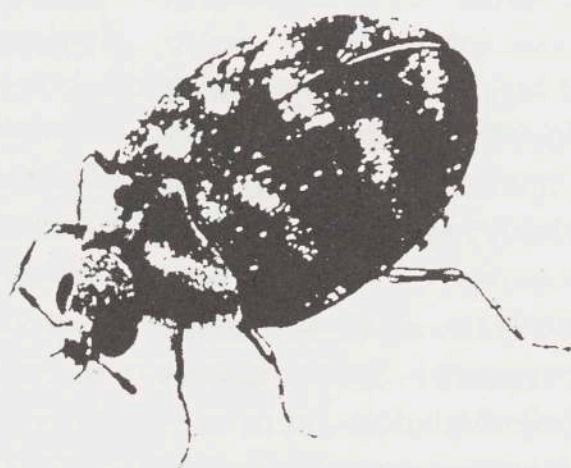
Gelders Oudheidkundig Contact, telefoon (0575) 51 18 26

Voor inlichtingen over insectenbestrijding:

Agnes Brokerhof, Instituut Collectie Nederland (ICN), telefoon (020) 305 47 29

Syllabus Registratie en documentatie

In september is de herziene en uitgebreide versie van de Syllabus Registratie en documentatie van het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) verschenen (Museumpeil nummer 9). De syllabus is te bestellen bij het bureau van de provinciaal museumconsulent in de eigen provincie of bij het secretariaat van het LCM, telefoon (013) 535 55 65. De prijs is f 60,- (exclusief BTW en verzendkosten). Deelnemers van de basis cursus Registratie en documentatie betalen f 40,-.

De tapijtkever

Te koop aangeboden

Wandvitrine, ganzglas, model W 250 L
Hoog: 1950 mm, breed: 1400 mm,
diep: 500 mm.

Uitgevoerd in gecombineerde staal-alu constructie. Koraalrood gelakt. Drie planken.

Vraagprijs: f 5750,--

C.J. Fokkelman. Tel. (010) 481 21 98

Boeken en tijdschriften

Handreiking bij het maken van een collectieplan

door:

Tessa Luger, adviseur cultuurbeheer Instituut Collectie Nederland (ICN)

Het maken van een collectieplan... veel collectiebeheerders worstelen ermee. Dat bleek maar al te duidelijk uit de hoge opkomst op de bijeenkomst van de NMV-sectie Behoud en Beheer over dit onderwerp begin dit jaar. De tijd voor het opstellen ervan is bijna altijd te krap en eisen waaraan zo'n plan zou moeten voldoen zijn vaak onduidelijk. Regelmatig komen dan ook vragen over dit onderwerp binnen bij de provinciaal museumconsulenten en het Instituut Collectie Nederland (ICN). Zo ontstond het idee voor een praktische handreiking bij het maken van een collectieplan. Deze handreiking, die een gezamenlijke uitgave van LCM en ICN is, zal eind 1998 verschijnen. De Mondriaan Stichting zorgde voor de financiële ondersteuning. De handreiking is bedoeld om het schrijven van een collectieplan vooraf te structureren en te begeleiden. Maar ook voor musea die al een collectieplan hebben, kan de brochure van nut zijn, bijvoorbeeld om te controleren of het plan alle relevante informatie bevat.

Het collectieplan is een goed middel om inzicht te krijgen in de samenstelling, betekenis en toestand van de (deel)collecties die een museum heeft. Het maakt bijvoorbeeld duidelijk welke objecten nog ontbreken in de collectie en welke overtuiling zijn; het vergemakkelijkt dus het nemen van beslissingen over verwerving en afstoting. Bij aanbiedingen van schenkingen zal sneller duidelijk zijn of de aangeboden voorwerpen passen in het geheel van de museale collectie. Ook op het gebied van behoud en beheer en registratie is een collectieplan nuttig. Het maakt

namelijk duidelijk bij welke deelcollecties sprake is van een achterstand. In het kort gezegd helpt een collectieplan bij het stellen van prioriteiten in het collectiebeleid. Daarom is een collectieplan zo langzamerhand een onmisbaar hulpmiddel geworden bij het beheer van een museale collectie. Een evenwichtig, goed gepresenteerd collectieplan wekt vertrouwen bij overheden en financiers en straalt professionaliteit uit. Bovendien zal het hebben van een collectieplan een rol gaan spelen bij opname in het Museumregister (zie het artikel op pagina 2 van dit nummer). In de brochure komen de definitie van een collectieplan, het doel en de doelgroep, de indeling en uiteraard de inhoud van het plan aan bod. De informatie is verdeeld in vijf hoofdstukken: algemeen, collectiebeschrijving, collectieregistratie, behoud en beheer en collectievorming. Ook bevat de brochure informatie over het gebruik van een matrix als hulpmiddel. De matrix geeft in één oogopslag inzicht in de samenstelling van de collectie, de fysieke staat en de registratiegraad. Zo wordt direct duidelijk aan welke collectieonderdelen extra aandacht geschonken zal moeten worden.

De brochure zal gratis aan alle musea verzonden worden. Mocht u geen exemplaar hebben ontvangen of wilt u extra exemplaren bestellen, dan kunt u zich wenden tot het secretariaat van het LCM, telefoon (013) 535 55 65.

Monumenten onderhouden Gids voor uw monument

De meeste musea in Nederland zijn gehuisvest in monumentenpanden. Het museumgebouw kan in veel gevallen zelfs beschouwd worden als het grootste voorwerp in de museumcollectie. Naast de zorg voor collectie en bezoekers hoort ook het behoud en het onderhoud

van het gebouw tot de verantwoordelijkheid van het museum.

Weinig monumenteneigenaren en -beheerders zullen het belang van onderhoud tegenspreken. In de praktijk blijkt echter dat het onderhoud van een monument wordt onderschat. Onwetendheid en ondeskundig ingrijpen, hebben vaak achterstallig onderhoud of aantasting van het authentieke karakter van het monument tot gevolg.

De Stichting Monumentenwacht Nederland bestaat dit jaar 25 jaar, een goed moment om extra aandacht voor het behoud en onderhoud van het monument te vragen. Extra aandacht in de vorm van een helder vormgegeven en vooral praktisch boek, geschreven door medewerkers van de Monumentenwacht. Het boek besteedt aandacht aan het herkennen van vaak optredende problemen aan gevels, daken en funderingen, de achterliggende oorzaken en de maatregelen die genomen kunnen worden om de problemen te voorkomen. Uitgelegd wordt wat eigenaren zelf kunnen doen en wanneer het beter is professionele hulp in te schakelen. Daarnaast bevat het boek veel informatie over constructies, materialen en technieken. Het boek eindigt met een verklarende woordenlijst en een overzicht van instellingen die zich bezighouden met de instandhouding van monumenten.

Monumenten onderhouden

Gids voor uw monument

Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland

verkrijgbaar bij de boekhandel of bij

Stichting Matrijs

telefoon (030) 234 31 48

Het boek kost f 24,50 (exclusief verzendkosten).

Sinds kort zijn eigenaren van monumenten die lid zijn van de Monumentenwacht verplicht om klimijzers op hun daken te laten

bevestigen om inspectie door medewerkers van de Monumentenwacht mogelijk te maken. De ARBO-wet eist deze verbetering van de veiligheid. Veel musea kunnen te maken krijgen of hebben reeds te maken gehad met deze aanpassing op het dak. Het is goed om na te gaan welke gevolgen de aanpassing kan hebben voor de ruimten direct onder het dak. In veel gevallen fungeert de zolder namelijk als depot- of expositieruimte. De klimijzers worden aan de binnenzijde van het pand geborgd. Dat betekent dat stof en vuil tijdens de installatiewerkzaamheden op museumvoorwerpen kunnen terechtkomen. Bovendien ontstaat een zogenaamde 'koudebrug' in het dak, die het klimaat op de zolder nadelig kan beïnvloeden. De moeite die musea hebben gedaan om de zolder zo goed mogelijk te isoleren, teneinde deze ruimte geschikter te maken als depot of expositieruimte voor museumvoorwerpen, wordt hiermee gedeeltelijk teniet gedaan.

De Monumentenwacht Gelderland en het Instituut Collectie Nederland onderzoeken op dit moment hoe de klimijzers aangebracht kunnen worden zonder de binnenzijde van het dak aan te tasten en zonder de kans op lekkages te vergroten.

Goed bekeken

Werken met cultureel erfgoed in het basisonderwijs

Cultureel erfgoed maakt deel uit van de dagelijkse omgeving van kinderen. Thuis, bij het buitenspelen, op school, tijdens uitstapjes: overal komen kinderen - vaak onbewust - in aanraking met sporen uit het verleden.

Erfgoed Actueel, bureau voor cultureel erfgoed en educatie, heeft in samenwerking met SLO, Instituut voor Leerplanontwikkeling, en Teleac/NOT een video en een handreiking ontwikkeld vol praktische informatie en tips over het werken met cultureel erfgoed in de klas. De handreiking is geschreven voor leerkrachten van het basisonderwijs, PABO-studenten en -docenten en educatieve medewerkers van culturele instellingen. Het boekje geeft leerkrachten ideeën hoe zij cultureel erfgoed in hun lessen kunnen integreren. Leerkrachten kunnen de oefeningen in het boekje gebruiken om leerlingen goed te leren kijken en te leren hoe zij informatie kunnen zoeken, verwerken en presenteren. Het boekje geeft oefeningen voor gebruik in de klas en lessuggesties voor gebruik van de omgeving van de school. De oefeningen zijn gemakkelijk aan te passen aan het niveau van de leerlingen. De handreiking eindigt met praktische tips voor een bezoek aan musea en adressen voor meer informatie. De video, die dezelfde titel als de handreiking draagt, laat zien hoe de oefeningen uit het boekje in de praktijk vorm kunnen krijgen. Enkele voorbeelden van interessante museumprojecten zijn opgenomen als inspiratiebron om zelf aan de slag te gaan.

Goed bekeken

Werken met cultureel erfgoed in het basisonderwijs

Bestellen:

- Handreiking
Karin Kievit
verkrijgbaar bij SLO, afdeling verkoop, onder vermelding van
ISBN 9032918923 en
AN 8.369.7833
telefoon (053) 484 03 05
fax (053) 430 76 92
de handreiking kost f 17,50 (exclusief verzendkosten)
- Video
Claartje Bunnik, Bert Groenewoud, Jan-nerieke Hommenga, Karin Kievit en Michiko Lodder
lengte: 25 minuten
verkrijgbaar bij Teleac/NOT, afdeling klantenservice, bestelnummer 4992
telefoon (0900) 1344
(f 0,44 per minuut)
fax (035) 629 31 23
de video kost f 25,- (exclusief verzendkosten)

Register Museumpeil 0-10 (1994-1998)

Het tijdschrift Museumpeil is in 1994 ontstaan. Het nul-nummer is als proef alleen in Noord-Holland uitgekomen. Nadat bleek dat er een duidelijke behoefte was aan het blad werd besloten tot een uitgave in verschillende provincies. Inmiddels zijn tien nummers van Museumpeil verschenen. Hieronder treft u een register aan op de inhoud van die nummers.

Artikelen in kopie of nummers waar u interesse voor heeft kunt u tegen verzendkosten aanvragen bij de Stichting Ondersteuning Musea, Mariaplaats 23 3511 LK Utrecht, telefoon (030) 234 38 80, fax (030) 232 86 24.

Het register is als volgt opgebouwd:

- * een trefwoordenlijst
- * een lijst van artikelen, gerangschikt naar onderwerp
- * een lijst van besproken publicaties en praktische literatuurlijsten, gerangschikt naar onderwerp
- * LCM-info en besproken tips, gerangschikt naar onderwerp

Tussen haken staat eerst het nummer van verschijning en vervolgens de paginanummers.

Trefwoorden

Afstoten van museale collecties (7; 16)
Arbeidsduurverkortung (7; 8-11)
Archeologie op School (2; 22)
Archiefbeheer bij verenigingen en stichtingen (7; 16)
Audiovisuele produkties (1; 22)
Auteursrecht (1; 2-7) (8; 15-17) (10; 6-7)
Belasting, BTW (5; 2-10) (6; 17)
Belasting, vennootschapsbelasting (10; 13-15)
Basisregistratiekaarten (5; 18)
Basisvorming (1; 20) (2; 2-6)

(9; 10-13)
Basisonderwijs (2; 8-9) (9; 9-10)
Behoud van synthetische materialen (6; 16)
Behoudstentoonstelling (6; 17-18)
Bewaaromstandigheden fotografisch materiaal (7; 12-14)
Bezoekcijfers (8; 12)
Bezoekers met een handicap (5; 11-12)

Calamiteitenplanning (3; 14-15) (4; 7-9)
Code of Ethics (1; 15-17)
Collectieplan, handreiking bij het maken van (10; 16)
Copyright en fotoverzamelingen (8; 15-17)
Copyright en muziek (10; 6-7)
Cultuur en School (8; 18-21) (9; 8-13) (10; 8-10)
Cultureel erfgoed en publiek (8; 22)

Deltaplan voor het cultuurbehoud (6; 19-20) (7; 19-20)
Depot (3; 14-15)

Erfgoed, academisch (10; 17)
Erfgoed en educatie (8; 13) (10; 8-10)

Fotopreservering (7; 15)

Halogeenverlichting (3; 8-12)
Hoofdtelefoons (1; 19)

Insecten (10; 18)

Kerkelijk Kunstbezit, behoud en beheer van (1; 23)
Kunst en Meer Waarde (8; 13)
Kwaliteitseisen voor archieven, bibliotheken en musea (6; 16)

Legateren, van kunstvoorwerpen (3; 2-6)
Leskist, Romeinen in Noord-Brabant (9; 21)
Lichtechtheid van kleurpotloden (6; 16)

Meetinstrument (zelf te maken voor meten van objecten) (7; 7)

Media, adressenbestand (4; 19)
Monumenten, onderhouden van (10; 19-20)
MUSAVE (7; 17-18)
Musea op Internet (8; 13-14)
Musea, lokale en regionale cultuurhistorische (9; 2-7)
Museum en publiek, syllabus (8; 23)
Musea en publieksparticipatie (3; 13)
Musea en scholen (0; 14)
Museumeducatie (6; 6-9) (6; 10) (7; 5-6)
Museumjaarkaart (6; 17)
Museumregister (0; 12-13) (5; 13-14) (10; 2-5)
Museumvrijstelling, van schenkingsrecht (8; 2-3)
Museumwinkels (4; 10-11)
MUSIP (9; 14-17)

Omgevingseducatie (2; 6-7)
Omgevingsgeschiedenis (1; 20) (2; 2-6)
Onderwijsprojecten, Brabantse (3; 16-17)
Passieve conservering papier (0; 7)
Passieve conservering schilderijen (0; 4-6)
Passieve conservering van zilveren voorwerpen (7; 7)
Praktische tips uit Engeland (2; 19-20)
Publieksonderzoek (1; 23) (3; 13) (4; 20) (8; 4-8) (8; 9-11) (9; 22)

Registratie en documentatie, automatisering (10; 11-12)
Registratie en documentatie, syllabus (9; 17) (10; 18)
Restauratieoffertes, handreiking beoordeling (9; 22)
Romeinen in de klas (9; 21)

Schenken, van kunstvoorwerpen (3; 2-6) (8; 2-3)
Schoolmethoden en kerndoelen (2; 8-9)
Scholen adopteren monumenten (8; 22)
Stabien (10; 17)
Stagiaires (0; 17-18)
Subsidiediskettes (1; 19)

door:
Marianne de Rijke,
consulent behoud en
beheer Stichting
Ondersteuning
Musea

Register Museumpeil 0-10 (1994-1998)

Tentoonstellen (2; 13-17)

Tentoonstellingen op reis (3; 6)

Termenlijsten (1; 20)

Textiel, 2000: Jaar van de (9; 18)

Themajaren (4; 2-6) (4; 14) (6; 11)

Thermohygrografen (7; 15)

TL-lampen, kleurnummers (2; 20)

Toegankelijkheid museum, voor blinden en slechtzienden (9; 22)

Veiligheid (5; 16) (7; 17-18)

Verzekeringen, van collectie en bruiklenen (6; 2-5)

Vitrinematerialen (1; 20)

Vitrines (zelf te bouwen) (8; 23) (9; 17)

Vlaggen en Vaandels, opbergen van (9; 19-20)

Vocabularium Museologicum (7; 16)

Voortgezet onderwijs (2; 8-9)

Vrijwilligers (0; 15-16) (1; 18) (2; 20)

Wet Waardering Onroerende Zaken (7; 2-4)

Wie is wie van het cultureel erfgoed in Nederland en Vlaanderen (2; 22-23) (4; 9)

Ziektewet (7; 21-24)

Artikelen

Beleid en bedrijfsvoering

* Presentatiebeleid

De functie van lokale en regionale cultuurhistorische musea voor hun omgeving (9; 2-7)

* Museumregistratie

Museumnormering in de praktijk (0; 12-13)

Museumregister: Museumnormering in Nederland (5; 13-14)

Code of Ethics, normering en duidelijkheid (1; 15-17)

De zin (en onzin) van museumregistratie (10; 2-5)

* Financieel beheer

Vrijgevigheid, een zaak bij leven of dood: Het schenken en nalaten van

kunstvoorwerpen aan musea door particulieren (3; 2-6)

Musea en BTW: een fiscaal kunststukje? (5; 2-10)

De Museumjaarkaart en de omzetbelasting (BTW) (6; 17)

Fiscale toeters en bellen bij schenking aan een museum (8; 2-3)

Musea en de Wet Waardering Onroerende Zaken (7; 2-4)

Musea en vennootschapsbelasting (10; 13-15)

* Personeelszaken

Arbeidsduurverkortung: ADV - Allerlei Dingen veranderen (7; 8-11)

Privatisering Ziektewet.... De ingrijpende consequenties: De Ziektewet vanaf 1 maart 1996 (7; 21-24)

* Auteursrecht

Auteursrecht en musea, een korte introductie (1; 2-7)

Kiekendieven in het museale veld: copyright en fotoverzamelingen (8; 15-17)

De prijs van muziek in het museum (10; 6-7)

* Communicatie

Netwerk Collectie Nederland (NCN): een nieuwe (door)start (10; 16-17)

* Verzekeringen

Musea en het afsluiten van verzekeringen: wat u vooraf moet weten (6; 2-5)

* Veiligheid

Inzicht in de eigen veiligheidszorg: Museum Standaard Audit Veiligheidszorg (MUSAVE) (7; 17-18)

Behoud en beheer

* Behoud/conservering en restauratie

Provinciaal restauratie-atelier in reorganisatie (0; 4-6)

Papierproject Gooise musea (0; 7)

Het bewaren van fotografisch materiaal (7; 12-14)

Verantwoord opbergen van vlaggen en vaandels (9; 19-20)

* Publiekstaken in relatie tot behoud

Musea anders belicht: Halogeenverlichting in de praktijk (3; 8-12)

Reizende behoudstentoonstelling (6; 17-18)

* Calamiteitenplanning

Van de drup in het water?: Een depot in watersnood (3; 14-15)

Calamiteiten: De belangrijkste zaken op een rij (4; 7-9)

* Deltaplan voor het cultuurbehoud

Het Deltaplan in percentages (6; 19-20)

Het Deltaplan voor niet rijksinstellingen in de tweede cultuurplanperiode (7; 19-20)

* Registratie en documentatie: inventarisatie

Ontwerpschetsen voor het MUSIP: Probleemanalyse als eerste stap in automatisering (9; 14-17)

Geautomatiseerde collectieregistratie na Q&A en MSDOS (10; 11-12)

Publiekstaken (inclusief educatie)

* Onderwijs/educatie

Musea en scholen (0; 14)

Omgevingsgeschiedenis en basisvorming (2; 2-6)

Omgevingseducatie in het Gooi en de Vecht- en Eemstreek (2; 6-7)

Schoolmethoden en de kerndoelen in het basis- en voortgezet onderwijs (2; 8-9)

Brabantse onderwijsprojecten (3; 16-17)

Museumeducatie in de jaren '90 (6; 6-9)

De Opvreter, een educatief museumproject (6; 10)

Cultuur en School (8; 18-21) (9; 8-13)

De Romeinen in de klas (9; 21)

* Personeel

Vrijwilligers in kleine musea (0; 15-16)
Stagiaires in musea (0; 17-18)
Hulpkrachten voor musea:
Vliegende Brigade (1; 18)

* Tentoonstellen

Tentoonstellen in de praktijk: vallen en opstaan (2; 13-17)
Musea anders belicht: Halogeenverlichting in de praktijk (3; 8-12)
Thema- en jubeljaren: een aanwinst? (4; 2-6)
1996 Jaar van het Industrieel Erfgoed (4; 14)
Evenement Vrouw en Arbeid 1898-1998: 'Laat zien wat je kan: het vakwerk van vrouwen' (6; 11)
Wouter Kabouter en andere sprookjestentoonstellingen (7; 5-6)

* Publiek

Museum als publiekstrekker: Onderzoek van AdMar (4; 20)
BTB, wat moet ik daar mee?: Bezoekers met een handicap (5; 11)
Welkome gasten: museum, gastheer en bezoekers met een handicap (5; 12)
Regionaal publieksonderzoek Zuid-Kennemerland (8; 4-8)
Publiek voor musea in Zeeland (8; 9-11)

* Voorzieningen

Museumwinkels: Samenvatting van een studiedag (4; 10-11)
Een databank voor publiciteitsgegevens: De BMSMEDIA-diskette (4; 19)

Besproken publicaties

Bedrijfsvoering

Voorbeelden van functies in musea en indicaties van functieniveaus, Kees Plaisier, Caroline van Katwijk (eindred.), NMV-LCM, Rotterdam 1994 (1; 8)

Behoud en beheer

* Behoud/conservering en restauratie

Gids voor Behoud en Beheer van Kerkelijk Kunstbezit: Een praktische handleiding, Mieke van Zanten, Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland, Den Haag 1994 (1; 23)
Kunst...stof tot nadenken: Problemen bij het behoud van synthetische materialen, J.A. Mosk, W.G.Th. Roelofs, Th.B. Oosten (red.), Amsterdam 1996 (CL-publicatie 24) (6; 16)
Onderzoek naar de lichtechtheid van kleurpotloden, onderzoeksrapport CL, Amsterdam 1996 (6; 16)
CL-kwaliteitseisen voor archieven, bibliotheken en musea, Amsterdam 1996 (6; 16)
Handleiding bij het afstoten van museale collecties, RBK, Den Haag 1996 (7; 16)
Archiefbeheer bij verenigingen en stichtingen, E. Pelzers, S.E.M. van Doornmalen, J. Hofman, Samsom H.D. Tjeenk Willink BV, Alphen aan den Rijn 1996 (7; 16-17)
Het gedeelde erfgoed, Jos de Haan, SCP, Rijswijk 1997 (8; 22)
Handleiding beoordeling restauratieoffertes (9; 22)
Handleiding bij het maken van een collectieplan, ICN/LCM, 1998 (10; 19)
Monumenten onderhouden. Gids voor uw monument, Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland, 1998 (10; 19-20)

* Publiekstaken (inclusief educatie)

Praktijk Dossier: Begeleiding van audiovisuele produkties, Martin Meulenberg, Alphen aan den Rijn/Zaventem 1994 (1; 22)
Handleiding Publieksonderzoek culturele instellingen, Harry Ganzenboom, Letty Ranshuysen, Boekmanstichting Amsterdam 1994 (1; 23) (3; 13)

Musea en publieksparticipatie, Riet de Leeuw (red.), RBK, Den Haag 1994 (3; 13)

Handleiding aan musea: hoe het museum meer toegankelijk te maken voor blinden en slechtzienden, Stichting Kubus Zeist, 1996 (9; 22)

Archeologie op school: Het aanbod in basis- en voortgezet onderwijs, M. de Reuver (red.), Archeologisch Informatie Centrum, Leiden 1994 (2; 22)

Het Groot Utrecht Ontdekboek, Federatie Stichts Cultureel Erfgoed, Provinciale VVV Utrecht, Universiteit Utrecht, Utrecht 1994 (2; 23-24)

Scholen adopteren monumenten: Een handleiding voor docenten en andere betrokkenen voor het gebruik van de historische omgeving in het onderwijs, Nienke Pool, NCM/RdMz, 1997 (8; 22)

Goed bekeken. Werken met cultureel erfgoed in het basisonderwijs, Karin Kievit, SLO/Teleac/NOT, 1998 (10; 20)

Diversen

* Wie-is-wie

Wie is wie van het cultureel erfgoed in Nederland en Vlaanderen, Adriaan Linters, Stichting Algemeen-Nederlands Congres, Brussel 1994 (1; 22-23); tweede druk (4; 9)

* Wat-is-wat

Vocabularium Museologicum: 2500 termen op het gebied van museaal beheer, behoud, beleid en communicatie, Lysbeth Croiset van Uchelen-Brouwer, Primavera Pers, Leiden 1996 (7; 16)

Praktische literatuurlijsten

registratie en documentatie (5; 20-23)
behoud en beheer (3; 20-24)
publiekstaken (4; 21-24)

Register Museumpeil 0-10 (1994-1998)

LCM-info

Behoud en beheer

* Behoud/conservering en restauratie

Het dozenproject (1; 9)
Het project 'klimaatbeheersing' in de afrondingsfase (1; 10-11)
Restauratoren Register (2; 12)
Syllabus Behoud en Beheer van Museale Collecties (5; 17)
Thermohygrografenproject (7; 15)
Project fotopreservering (7; 15)
Het glazen museum (8; 23) en Zelf te bouwen museumvitruines (9; 17)
Kruipende insecten in het museum (10; 18)
* Registratie en documentatie
Nieuwe basisregistratiekaarten (5; 18)
Syllabus registratie en documentatie (9; 17)

Publiekstaken

Syllabus Museum en publiek (8; 23)

Cursussen

Landelijke basis- en bijscholing voor museummedewerkers (1; 14-15)
Basis en bijscholing voor museummedewerkers (3; 19)

Diversen

Pilot-project Museumnormering op de lange baan geschoven (2; 10-11)
Platform cultuurhistorie (2; 12)
ICOM-conferentie: impressies van een deelnemer (4; 15-17)
Derde Europese conferentie van museumconsulenten: Impressies van een enthousiaste, zij het enigszins uitgeputte deelnemer (6; 12-15)

Besproken tips

Bedrijfsvoering

Subsidiediskettes (1; 19)
Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk gebundeld (2; 20)
Thematips voor de museumwinkel (4; 12-13)
Kunst & Meer Waarde: meer waarde voor kunst en cultuur (8; 13)

Behoud en beheer

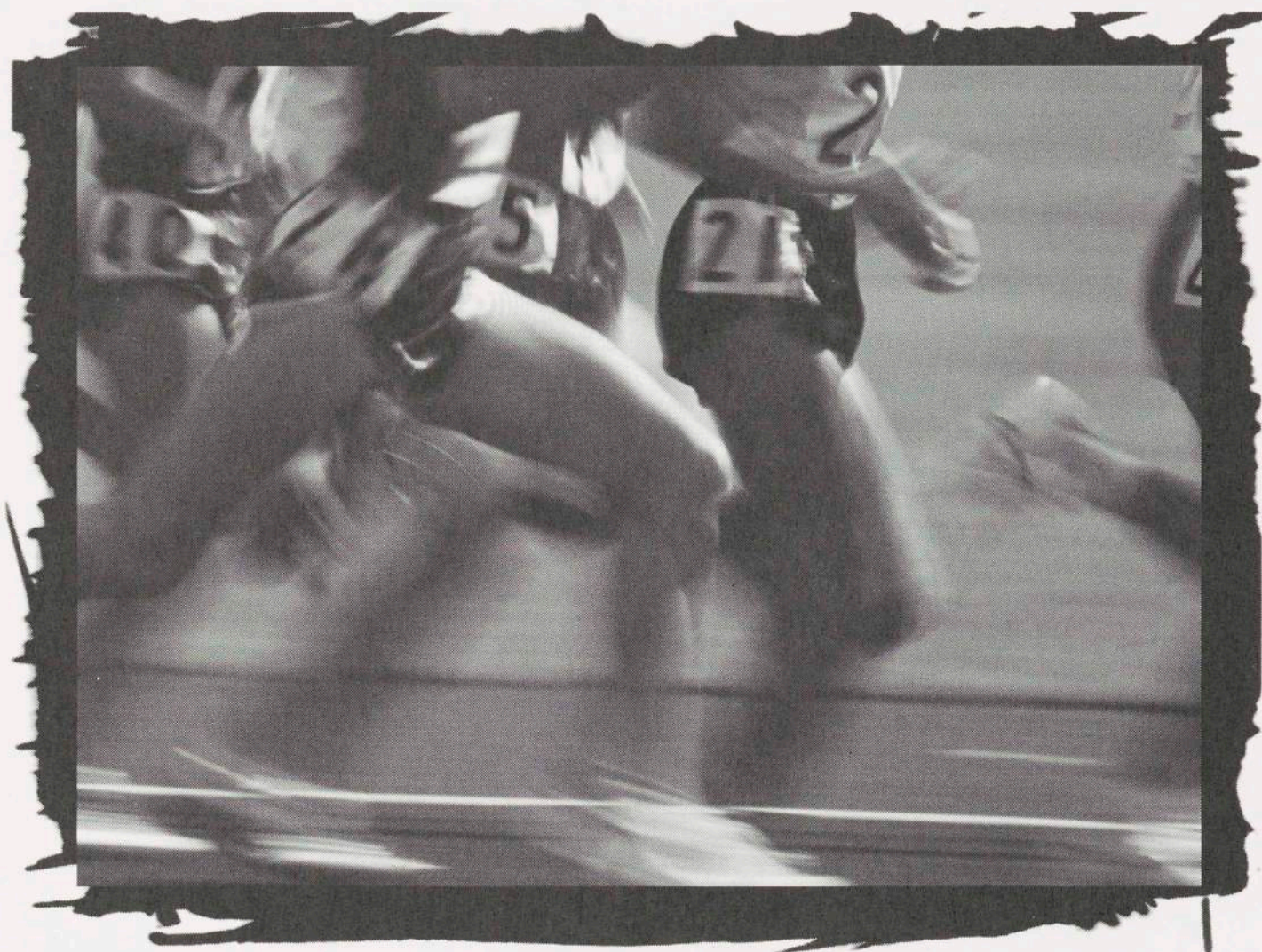
* Behoud/conservering en restauratie

Wijziging kleurnummers Philips TL lampen (2; 20)
Passieve conservering van zilveren voorwerpen met behulp van kunststoffolies (7; 7)
Dit moet u w/meten (7; 7)
Academisch Erfgoed (10; 17)
Stabien. Stichting Service- en Adviesbureau Industrieel Erfgoed Nederland (10; 17)
* Registratie en documentatie
Termenlijsten (1; 20)

Publiekstaken (inclusief educatie)

Hoofdtelefoons in de presentatie (1; 19)
Basisvorming en omgevingsgeschiedenis (1; 20)
Reizende tentoonstellingen (1; 21-22)
Praktische tips uit Engeland (2; 19-20)
Erfgoed Actueel, bureau voor cultureel erfgoed en educatie (8; 13)
Toegangspoort voor musea op Internet: 'Holland Museums' (8; 13-14)
2000: Jaar van de textiel (9; 18)

De publieke sector is voortdurend in beweging.

Daarom: VB Deloitte & Touche.

VB Deloitte & Touche is marktleider in de publieke sector. Met de kennis en ervaring van het (internationale) bedrijfsleven van Deloitte & Touche is de divisie VB Deloitte & Touche nog beter in staat om overheden en non-profitorganisaties te adviseren.

VB Deloitte & Touche biedt full-service dienstverlening met de mentaliteit en snelheid die de publieke sector van ons mag verwachten: **Ondernemend & Alert.**

**Deloitte &
Touche**

VB Deloitte & Touche

ACCOUNTANTS • BELASTINGADVISEURS • CONSULTANTS

Telefoon 070 - 337 35 35, fax 070 - 337 36 36.

Internet: www.vb.nl

